

REDAKTOR A VYDAVATEL ANTONÍN FRÖHLICH, DOLNÍ ÚJEZD
U LIPNÍKA NAD BEČVOU.

Vlastivědný sborník »Záhorská kronika« vychází čtvrtletně.
Adresa pro všechny zásilky: »Záhorská kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

Předplatné ročně 10 Kč; po 1. lednu 1934 doplácí se 12 Kč.
Platí se chekem poštovní spořitelny č. 100.630 Brno.

Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně č. 69.140-VI-18. 8. 1925.

Podací poštovní úřad: Dolní Újezd u Lipníka n. B.

OBSAH:

Koleda vánoční a tříkrálová u nás v minulosti (Boh. Indra). — Moravské rody, hesla z Bystrice (J. Pilnáček). — Hranice a jejich zámek. IV. (Fl. Zapletal). — Opis a vyobrazení hranické Propasti podle J. H. A. Galaše z r. 1822. Dokončení. (Dr. Jos. Skutil.) — Rektoři piaristické koleje v Lipníku (dr. M. Remes). — Moravská brána ve vývoji živočišstva (dr. Miloš Záleský). — Naše mapy ve vídeňském válečném archivu (Antonín Fröhlich). — Pusté vsi na bývalém panství čekyňském (dr. I. L. Červinka). — Slovník lipenského nářečí. Pokrač. (Rudolf Kout.) — Lidové písně ze Záhoří. II. (Sova Otto.) — **DROBNÉ ZPRÁVY:** Zatmění měsíce v roce 1935 (Jos. Široký). — Stopy pobytu diluviálního člověka u Veselecka (Jos. Skutil). — Dluhy panské (Boh. Indra). — Hranické jarmarky (Boh. Indra). — Drobnosti (Jos. Pilnáček).

Neopomeňte vyrovnat předplatné neb nedoplatky!

Redakci došlo:

Vydavatelství odboru Ústředního spolku jednot učitelů, Brno, Dvořákova 1., vydal právě III. díl »MALÝ BOBEŠ«, od Josefa Plevy, velmi význačné knihy dětské literatury. Je to poslední kniha osudů malého Bobše. Vyšlo v listopadu 1934, str. 250, s 12 kresbami. Kniha je velmi vkusně vypravěna a hodí se velice dobře jako dárek dětem k Mikulášu neb k Ježíšku, jakož i k zakoupení do zákovských knihoven. Doporučujeme. — Totéž nakladatelství vydalo učebnou pomůcku **UCÍM SE KRESLIT**. Sestavil ji odborník Fr. Ulehla, okr. šk. inspektor — jako kreslířskou učebnou pomůcku pro 3.—8. postupný ročník obecné školy, podle nejnovějších učebných osnov. Je založena na vyzkoušené zásadě: Jen z pilného cvičení vyroste umění. Učitelé sbory vyžádejte si ukázky a zaveďte na školách!

NAŠE ŽENY A DÍVKY upozorňujeme, že známý časopis **LIPA**, vstupuje do XIX. ročníku. Redakce připravila mnohá překvapení. Snížila cenu na Kč 1.— (mimo Prahu Kč 1.10), takže Kč 7.70 za čtvrtletí jest opravdu obnos nepatrný. Mimo toho dává premie odběratelkám, které předplatí do 15. prosince na půl nebo celý

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOLNÍM ÚJEZDĚ U LIPNÍKA NAD BEČVOU.

Ročník XVII.

Prosinec 1934.

Číslo 2.

Bohumír Indra:

Koleda vánoční a tříkrálová u nás v minulosti.

Obchůzky a zpěvy kolední jsou z nejstarších, milých obyčejů vánočních. Koledou chodívali v minul. stol. nejenom děti jako dnes, nýbrž i dospělí, učitelé se svými žáky, duchovní s ministranty a kostelníky už od Štědrého večera přes sv. Štěpána, Nový rok a Tři krále.

Kantorům bývaly koledy určitým zdrojem obživy, který se započítával i do jejich příjmů. Drahotušský rektor měl v 18. stol. vedle platu z kase kostelní a obecní započteny v příjmech mezi jinými »accidentálními případnostmi« i koledu obyčejnou o vánocích a kantáci hodovou, posvícenskou ve městě (Drahotuších) a okolních dědinách. K tomu ve městě samém ještě kantací tříkrálovou, na Všechny svatě a sv. Mikuláše.¹⁾

Zajímavý »opis« koledy tříkrálové v našem kraji v 17. a 18. stol. zaznamenal ve svých rukopisech pilný a neúnavný J. H. A. Galaš. Koledu nazývá jinak »navštívením všech domů od duchovních pastýřů v časi vánočním«. Prastarý tento církevní obyčej klesl prý v zapomenutí a přestal úplně v době reformační. Za rekatolisace zvyk opět zaveden, hlavně k vyšetření kacířů. Galaš sám stavěl se proti koledám, které se zvrhly a »jen zisk a kvasování k svému cíli měly«. Řadí je mezi »pověrečné a neslušné obyčeje«.

»Opis« je v mnohém zajímavý, hlavně pro srovnání s podobnými popisy, jichž uveřejnil několik zvěčnělý dr. Zíbrt, a proto jej podáváme celý. Galaš zapsal jej ve svých rukopisných Památkách města Hranic, »aby potomci nějaký pochop o též koledě dostali«. Popisuje tříkrálovou koledu v Hranicích.²⁾

»Na den SS. Třech králů odebral se farář po službách Božích s dvěma kaplanami v komžách, s rektorami, zpěváky, kostelníky, hrobařami a zvoníky do zámku k vrchnímu knížecímu úředníkovi, kdež obyčejně první jeho hostina byla. Při vkročení do zámku a tak také každého domu, začali ministranti v komžách

¹⁾ Pam. kniha Konorzova, fol. 127B.

²⁾ Galaš, Památky města Hranic, epochy III. svazek III., str. 40-42. Rukopisy Galašovy, uložené v klášteře Rajhradském, zpřístupněny mi laskavostí P. Václava Pokorného, klášterního archiváře.

oblečení zvonkami blinkati, rechtoři pak s žákami a zpěváky nějakou vánoční píseň zpívají. Farář pak, postaviv pacifikálu na přistojeném stole, ujal kaditedlnici a pokadil pokoj, pak svěcenou vodou vykropil a požehnal. Zatím rechtor na dveřech každého pokoje následující tři slova s tolikéž křížami křídou tříkrálovou napsal, totižto C+M+B+, to jest Kašpar, Melchar a Baltazar, pak počet roku téhož pod nimi postavil.

Kteráž ceremonie když se skončila, počali duchovní a celý ten jejich orloj hospodářovi nový rok vinšovati a kdež dítky byly a čeládka, z učení křesťanského něco každého se tázají. Při odchodu dostal každý nějakou diskreci, s kterouž u chudobných sousedů obyčejně spokojeni nebývali a velmi důtklivě na ni reptávali. Jeden z zvoníkův nosíval pro faráře veliký koš, do nějž se koláče a vejca jak při městě tak i v dědinách skládali, kterýž ale poslední obyčej ne všude panoval, u nás aspoň v Hranicích od dávných časů užíván nebyl.

Tak početný průvod, hrnoucí se od domu k domu s kouřením, vykropováním, zpěvem a blinkáním nebyl ovšem leckde potěšením, zvláště měl-li býti každý koledník obdarován »diskreci«. Není divu, že docházelo k nepříjemnostem u chudších neb skoupých sousedů. Nejenom u nás. Proto císař Josef II. koledy »zdvihl«. Kantorům a duchovním placena pak za ně náhrada. Leckde chodil kantor se žáky dál koledou psát svěcenou křídou »tři krále«, až i to jim bylo zapověděno. Jen děti chodily koledou stále a chodí jí podnes.

Vánoční písňe, jež koledníci zpívali, byly lidové, nebo i umělé, skládané víceméně šťastně. Zde jedna taková skládaná koleda z Hranic, zpívaná před sto lety.³⁾

1. Co to znamená medle nového, neviděl jsem tak nebe jasného, hvězdy přejasně svítí, musí to něco býti.
2. Ptáčekové libým hlasem zpívají, pastušci o půlnoci troubíjí, nikda to nedělali, by v noci troubívali.
3. Anděl v oblacích krásný se snáší, všemu stvoření radost přednáší, sláva ve výsostech Bohu, na zemi pokoj lidu.
4. Narodil se nám Král o půlnoci, který má nebe, země ve své moci, v Betlémě v jeslech leží, k němu vůl, osel běží.
5. Matička nemá peřin pro něho, vůl a oslíček zahřívají ho, Josef kolíbá starý, to nemluvnátko malý.
6. Pospěš sem medle k němu Honzíčku, aspoň mu dones ovčí kůžičku, zahřej to krásné dítě, aby nemrzlo, hbitě!
7. Venclíčku, obleč se do kožíšku, nes panáčkovi mošnu voříšků, ty, Petře, k pekaři běž, děťátku zemličku nes.
8. Antošku, ty vem své kamarády, budete tomu panáčkovi hráti, Františku, stemuj cymbál, Karle stup k jesličkám dál.
9. Jozefku, vezmi tvoje housličky, Martinku pískej na písťalíčky, Nácerle, vezmi basu, dodávej tomu hlasu.

³⁾ Nová /Vánoční Koleda/ o narozenj/ Krista Pána. Vytisštěná v Hranicích 1859 (u Škarniců). 4 listy.

10. Kašpare, vezmi munštuky, trouby krásné, že jsi ty velice hloupý, Tomášku, vezmi bubny, nebude dítě smutný.

11. Andryšku ty zas na fagot pískej, Františku hodně na cymbál třískej, Vojtíšku, s harfou pospěš, malé děťátko potěš.

12. Kdes pak ty zůstal, Mikši, s hudlama, vlastněs je neměl hned před rukama, vlasy máš rozčechný, vlastněs byl někde rvaný.

13. Počkej, Matějčku, kdes pak ty zůstal! Někde jsi lautnu celou roztrískal. Musíš pokuty dáti, že jsi nepřišel hráti.

14. My jsme muzyku naši odbyli, děvčátka při tom žádné nebyly. Nyněko vy jděte taky Ježíška kolíbatí.

15. Anička běží, všechna se třese, byla na dříví s mamičkou v lese, nese Ježíšku dary, v košíčku jablka malý.

16. Babuška za ní co může běží, tu, kde Ježíšek v jesličkách leží, nese mlíčka flašičku, na kašíčku Ježíšku.

17. Bětuška s Terezou nesou koláče, ať to nebeské dítě nepláče Jak přišly před jesličky, líbaly mu nožičky.

18. Kačenka nese v nošce dvě husy, ale ty byly obě kusý. Cecylka se jí směje a na varhany hraje.

19. Dorotka bosá vajička nese, všecka se rýmou ubohá třese, šla přes led na rybníce, potloukla se velice.

20. Mářenka pozadu, jde za ní taky, nese v šátečku mastné oplatky, nechce po ledu běžet, neb vidí Dorotku ležet.

21. Josefa nese hodný kus másla, běžela, až se jí hlava třásla. Tuhle máš, můj Ježíšku, omastím tvou kašíčku.

22. Lucye pláče, že pozdě přijde, bojí se, jestli bita nebude, neměla žádné dary, jen dvě kuřátka malý.

23. Již jsme se všichni k Betlému sešli, která co měla, dary donesly, přijmi je dítě malý, to jsme my tobě daly.

24. Buď za to chvála Tobě, náš králi, že jsme ten slavný Hod dočekali, Božího narození, k našemu potěšení.

25. Uděl nám, Ježíšku, všechněm tvou milost, popřej nám užít nebeskou radost, kdež bychom tebe ctíli, na věky velebili. Amen.

J. Pilnáček, Vídeň.

Moravské rody hesla z Bystřice.

Na Moravě nacházíme množství vladyckých rodin písčících se z Bystřice a přicházejících také na Lipensku a Hranicku. Až doposud nebylo dbáno rozdílu rodových a znakových a často chybováno tím, že různé rody hesla z Bystřice byly ztotožňovány a vzájemně zaměňovány.

Na základě přesného badání a hlavně nově našlých pamětí vídeňských jest nám možno moravské rody z Bystřice správně určití a rozdělití a tím našim vlastivědným spisovatelům jejich práci usnadnití.

Na Moravě žily následující rody z Bystřice:

I. Z Bystřice Velké u Olomouce, stará již 1300 přicházející a ještě 1470 žijící rod znaku dvou křížem položených bradatic (viz Pilnáček, Staromoravští rodové str. 379—380.).

II. Z Bystřice Bořitové jsoucí stejného původu a znaku jest rod předcházející (viz obšírně Pilnáček, Staromoravští rodové str. 380.).

III. Z Bystřice Velké starý rod, který záhy vešel v držení Ojnic či Vojnic na Olomoucku, ale který se od 15. století psal pouze Bystřice z Ojnic, maje na štítě 5 pošikmých pásů barvy černé, bílé, zlaté, černé a bílé a co klenot dvě supí hlavy (viz obšírně Piln., Starom. rod. str. 66—67.).

IV. Z Bystřice starý rod, jenž měl štít na zděl púlený, pravou polovicí bílou, levou polovicí modrou a na celém štítě dvě zlaté křížem přeložené střely. Klenot, nad helmici, dvě orlí na sobě položená křídla, barvami dělená jako štít a na předním křídle tytéž dvě střely. Do tohoto rodu patřil N. z Bystřice, jenž byl ženat s Dorotou, která dědila po matce dvůr ve Lhotě, a o který se r. 1490 se svou sestrou Markétou ze Lhoty soudila. Syn těchto byl Mikuláš z Bystřice, roku 1503 moravský písař, r. 1512 nejvyšší zemský morav. písař (brněnské púhony 1512 fol. 56)), jenž ještě 1528 co nejv. morav. písař tím znakem pečeti (arch., města Olom.). Později sem patří Matouš z Bystřice, jenž roku 1537 pochován v Prostějově. Předdeslaný Mikuláš z Bystřice měl syna Marsina z Bystřice, jenž býval 1531 v Olomouci oltárníkem (arch., města Olomouce čís. 520, 526, 527, 530.). Do téže rodiny patří Mořice z B., jenž jsa svého rodu poslední, obdržel od císaře povolení (dne 24. února 1564), aby své heslo a znak přenesl na své »erbovní strýce« totíž Šimona Daňka, Benedikta Hyftla či i Hystla a Jana Kiliána jakož i sestru tohoto Kyliána jménem Veroniku, tetu řečeného Mořice z Bystřice (Pilnáček, Staromoravští rodové č. 339 str. 119, č. 1527 str. 401—402). Tím povstalo několik nových t. zv. novoštítých rodů a to:

V. Daňkové z Bystřice.

VI. Kyliánové z Bystřice.

VII. Hyftlové či Hystlové z Bystřice, kteří všichni nosili znak jak pod IV. uvedeno a o kterých prozatím, se nám zpráv nedostává, kde na Moravě živořili či snad v chudobě zapadli. Václav Hifter byl v Olom., kde 1532 po jeho smrti Martin z Bystřice stal se oltárníkem (list. č. 530), ale nejisto zda tento Hifter jest z předeslaného rodu.

VIII. Pilarové z Bystřice, novoštítá rodina s předeslanými rody IV. až VII. stojící ve vztahu či příbuzenském, aneb příbuzenském, která nosila zcela tentýž znak jak úvodem při IV., ale na místo barvy modré jest barva červená. Helm jest otevřený, korunovaný, přikryvadla červená a bílá. Tuho rodinu založil Antonín Pilar (také Piller), jenž obdržel dne 20. července 1585 od císaře Rudolfa II. na hradě Pražském erb jak předesláno. Týž žil 1590 v Ivančicích a 1593 přijat (jak to zvykem bývalo) v Brně na zemském sněmu i se syny Vilímem, Janem a Bernardem do moravského rytířstva (vídeň

ský šlecht. archiv kniha Mährische Landmanschaften, Pilnáček, Staromorav. rod. č. 715/II. str. 223—224).

IX Z Bystřice, novoštítá rodina, kterou založil Martin (z Bystřice), jenž byl obdařen (ale již co nebožtík) znakem od krále Ferdinanda. Týž měl dceru, která byla provdaná (1539) za pana Albrechta Bystrického z Hustopeče (viz Pilnáček, Starom. rod. č. 199). Roku 1539 byl řeč. Martin z Bystřice již co nebožtík přijat do morav. rytířstva. Udělený jeho znak se popisuje: červený štít, na kterém jest (asi stříbrná) halapartna na přič položená a přes tuto křížem položený kosíř (srp), jak uvádí kniha víd. šlecht. arch. zvaná Mährische Landmanschaften.

X. Vyskočil Bystrický z Bystřice novoštítá rodina založená Jeronýnem Vyskočilem Bystrickým, který dne 8. ledna 1569 obdržel heslo z Bystřice a znak, totiž: modrý štít mající uprostřed kolmý červený pruh. V pravé modré části štítu srnčí hlava o třech parůžcích, v levé modré části zelený trávníček, na kterém leží veslo. Klenot srnčí hlava, nad helmem točenice, přikryvadla žlutá a modrá (Pilnáček, Starom. rod. str. 402).

XI. Martiš z Bystřice — rod jenž byl na Dobrkovicích u Vel. Ořechova a který přichází též v Praze. Znak neznám (Pilnáček, Starom. rod. str. 402).

XII. Ždánický z Bystřice, rod, jenž přichází v Pernštýně (obšírně Pilnáček, Starom. rod. str. 402). Znak neznám.

XIII. Weis z Bystřice Bářské, slovenská rodina jenž přichází u nás na Napajedelsku (viz obšírně Pilnáček, Starom. rod. 302). Znak neznám.

To jsou na Moravě doposud známé rody hesla z Bystřice. Samozřejmě jest v Čechách, ve Slezsku a na Slovensku rovněž asi dosti rodů z Bystřice. Tento rod uvádí také Sedláček, Heraldika II. str. 104, upozorňuje, že zde uvedený Přítík Náklů z Bystřice, jenž r. 1433 má na pečeti kohoutí hlavu s krkem, patří asi do moravské rodiny z Náklů (Pilnáček, Starom. rod. 311), která měla na štítě dvě kohoutí hlavy s krky. Po Bystřici psali se Bystřičtí z Bochova, jejichž znak uvádí Sedláček, Heraldika II. 383. Bystřičtí ze Studnic jest starý moravský rod, žijící doposud v Německu (Pilnáček, Starom. rod. str. 75). Rody Bystrický z Bachova, Bystřický z Bystřic a Schaffer z Bystřice, uvádí dílo Král v. Dobrá Voda, Der Adel v. Böhmen e. t. c., dokládaje též prameny.

Florian Zapletal:

Hranice a jejich zámek.

IV. Za pánů z Cimburka.

Nové období v dějinách města Hranic nastalo na sklonku tříctých let XV. věku. Dne 28. února r. 1427 držel Hranice ještě premonstrátský klášter Hradiště u Olomouce, neboť tehdy prodal

olomouckému měšťanu Kneufelovi jistý plat na Hranicích a to se souhlasem moravského markrabě Albrechta. Ale dne 5. ledna r. 1431 měl už Hranice s příslušným statkem Jan z Cimburka a z Tovačova, který tehdy potvrdil Hranickým jejich staré výsady. Jan z Cimburka držel Hranice až do své smrti, která nastala dne 27. února r. 1464 (Jos. Truhlář, Latinský panegyricus Martina z Tišnova o pánech Tovačovských z Cimburka, r. 1895, str. 17).

Dne 13. července r. 1464 je už zván Janem Tovačovským z Cimburka dobré paměti (Archiv český XVI. 156).

Město Hranice s příslušným zbožím a panstvím držel tedy Jan z Cimburka prokázatelně 33 roky.

Nevíme zatím přesně, jakým způsobem a kdy se dostal v držení tohoto panství. R. 1437 prohlásil pan Tovačovský u zemského práva v Olomouci, že hranické zboží drží od moravského markraběho Albrechta (Knihy půhonné III. 480).

Letopisy hradětského kláštera uvádějí, že Jan z Tovačova ujal se Hranic mocí, recedens versus Albam Aecclesiam, obsedit eam (Teige 66). Podle toho ujal se pan Tovačovský Hranic jako klášterního zboží vojenskou silou, ale bez boje. A když klášter viděl, že povšechná situace není příznivá jeho nárokům, raději hranické panství se souhlasem morav. markrabě Albrechta panu Tovačovskému zapsal a zastavil, jak se o tom dovídáme v roce Janovy smrti r. 1464 (Archiv český XVI. 156). Hranice obsadil Jan Tovačovský podle všeho r. 1430.

Jan z Cimburka byl slavný válečník své doby, vynikající státník, dlouholetý hejtman markrabství Moravského, man olomouckého biskupství a přísedící jeho manského soudu a otec ještě slavnějšího Ctibora Tovačovského z Cimburka.

Na zemském sněmu v Brně dne 17. listopadu r. 1421 zapsal se proti straně podobojí. S počátku i bojoval na straně krále Zikmunda proti husitům. V bitvě pod Vyšehradem u Prahy 1. listopadu r. 1420 byl zajat. Ale později účastnil se s husity velikých vítězství r. 1426 u Ústí na Labi, r. 1427 u Stříbra a Tachova, r. 1428 byl vůdcem husitských vojsk při jízdě do Moravy a na Slovensko do Pováží až po Bratislavu a Trnavu a hned nato vůdcem jízdy z Moravy do Slezska až po Vratislav. A při straně podobojí stál až do své smrti.

Hejtmanem markrabství Moravského stal se teprve po smrti krále Zikmunda dne 9. prosince r. 1437, neboť dne 12. ledna, 7. a 19. února, 29. června a 12. července r. 1437 uvádí se jako zemský hejtman Václav (Vaněk) z Boskovic. Byl to nejvyšší úřad na Moravě, který Jan z Cimburka zastával až do panování krále Jiřího a osvědčil při tom dokonale své státnické nadání a umění, zejména za velikého bezkráloví v letech 1439—1453. Soudobý básník Martin z Tišnova, který výslovně uvádí, že teprve po smrti císaře Zikmunda od krále Albrechta dosazen byl Jan Tovačovský za hejtmana na Moravě, chválí jeho obezřetnost ve věcech zemských a vyplenění loupežnictva v zemi, srovnává ho se bdělým psem (Jos. Truhlář 16).

Mezi biskupskými many objevuje se Jan z Cimburka od r. 1435 (Lechnerovo vydání manských knih I. 39). Držel manský statek Lobodice u Tovačova, jak se o tom dovídáme z uvedených knih r. 1435 a r. 1456 (I. 39. 68).

Svým náboženským přesvědčením byl pan Tovačovský utrakvista, kališník. Už historická píseň »Počátkové husitství v Čechách« uvádí pana Jana Tovačovského mezi moravskými pány, kteří po upálení Mistra Jana Husa 6. července 1415« sobě kněží Wiklefov do Moravy nabrali, aby tam krev boží rozdávali, a na ně biskupové moravští velmi reptali, a oni na to málo dbali« (Staří letopisové čeští ve vydání Palackého 474).

Farářem v Tovačově stal se Šimon z Tišnova, význačný stoupenec a přítel Husův, který stál v přední řadě reformních horlitelů. A do svého tovačovského působště byl přímo povolán panem Janem, který rovněž přál Husovu učení (Časopis Matice moravské roč. 49, str. 53).

O náboženském smýšlení Jana z Cimburka jako zemského hejtmana svědčí také jeho konflikt s Janem Kapistranem, minoritským mnichem a největším kazatelem své doby, který katolíkům hlásal r. 1451, že jde do Čech potlačit prokleté husitské kacírství, a husitům současně sliboval, že přišel, aby dal ubohé, rozervané zemi mír, klid a pokoj, ovšem klid jen v církvi a v poslušenství papeže. Dne 31. července r. 1451 byl Kapistrán již v Brně v plné práci. Ale už tam poznal, že na Moravě vládne ruka mocnější, než jest jeho, ruka horlivého kališníka a zemského hejtmana, pana Jana Tovačovského z Cimburka. Kapistrán již z Brna poslal mu opatrné psaní: pan hejtman prý jest rázný ochránce míru zemského, na věci náboženské že však přirozeně nemá dosti času. Proto nabídl se mu Kapistrán, že by tuto úlohu vzal na sebe, pan hejtman aby jen donucoval poddané choditi na jeho kázání, tím že je přivede pomocí Kapistranovou ve spojení s církví svatou, mimo níž není spasení. Tovačovský však se nedal pohnouti. Odpověděl 25. srpna z Tovačova, že dobře poznal v jeho sladkých slovech jed, jímž má lid sveden býti od pravdy boží, a protož že on neuvěří nikdy ani slovu Kapistranovu, raději by prý umřel. Kapistrán obdržev v Olomouci list ten, odpověděl 3. září, že lituje, když tak vážný a rozumný pán může se držeti kompaktát, která prý přece platiti nemohou, poněvadž dekret basilejský, zakazující přijímání pod obojí (ze dne 23. prosince 1437), jest pozdější než kompaktáta a tedy je ruší. Tovačovský neodpověděl, a Kapistrán také mlčel (Časopis Českého musea r. 1900, str. 65 a 66).

Když tedy r. 1451 mnich Jan Kapistrán přinesl do Moravy nový zárodek církevních půtek a bouří, postavil se zemský hejtman na odpor a polemisoval proti němu, ale nezapovídal mu země Moravské, jak to učinil v Čechách pan Jiří z Poděbrad, který se zmocnil náhle Prahy v září r. 1448 a r. 1452 byl zvolen od sněmu správcem zemským. S Jiřím byl pan Tovačovský spřízněn skrze manželku svou Zofii z Kunštátu.

Za takové situace není divu, že Hranice se staly za pana Tovačovského kališnickými, že kališníci obsadili kostel a faru.

Hranickým hejmanem byl r. 1433 Jan ze Lhoty (Paprockého Zrcadlo list 368).

Podle Knih pŕuhonných a nálezových z r. 1447 měl pan Tovačovský tuhé spory u zemského práva v Olomouci s Vokem ze Sovince, který seděl na hradě Helštýně nad Lipníkem.

Vok ze Sovince a z Helfenšteina pohnal u zemského práva v Olomouci Jana z Cimburka a z Tovačova, že jeho úředník z Hranic rubati káže drva k pálení, pruty i koly k stavení ve společném lese, který spolu mají, a z toho lesa má Vokovi tolik užítku přijíti jako i jemu Janovi, ale Jan sobě vše k užítku bere. Dále pohání Vok pana Tovačovského, že stav na Bečvě udělal výše, než jest od starodávna byl k Vokovu břehu, a tím stavem vyťppil Jan Vokovi mlýn jeho, že mu úkol schází a jiné požitky, a o to s ním Vok mluvil, aby to Jan opravil, ale Jan toho neučinil, a skrz to i mlynář Vokovi utekl. Týž Vok pohnal Jana z Cimburka, že jeho úředník z Hranic dopustil lidem z Hranic dobytky pásti ve společném lese, a tu se Vokovi veliká škoda děje v sečích, a o to Vok k úředníku Janovu poslal, aby to stavil, aby nepásli, a on toho neučinil. Poručníkem všech těchto sporů učinil Vok ze Sovince Stanislava z Říkovic u Přerova. Ale ve všech případech byl vyhlášen poklid, to znamená, strany se smířily před projednáváním sporných věcí (Pŕuhony III. 588, 589).

Na druhé straně hájil Jan zase zájmy hranického panství. R. 1437 pohnal Jan z Cimburka a z Tovačova Bočka Puklici z Pozořic a z Drahotúše západně od Hranic, že mu pobral u Veliké (dnešní Velká) na jeho dědictví v pravém landfridě a odtud táhl i ležel mu v Nayedku (dnešní Nejdek) v jeho vsi, ježto k Hranicím sluší, i vybral ji všechnu. Ve sporu vyhlášen poklid. Došlo tedy ke smíru před projednáváním sporu (Pŕuhony III. 449).

Mimo to pohnal Jan z Cimburka u olomouckého práva r. 1437 Jana Tunkle z Drahanovic a z Brníčka, že Matúškovi, služebníku jeho, koně pobral a odění v Drahotúšech a jal jej i šacoval v pravém landfridě. Poručníkem sporu učinil pan Tovačovský Jiříka z Tupce u Lipníka (III. 458).

R. 1437 projednával se u zemského práva v Olomouci i spor o ves Bělotín u Hranic. Fenix Niklas, měšténin olomoucký, pohnal pana Jana z Cimburka a z Tovačova, že jeho zboží Bělotín zastavil a odprodal v landfridě, nemaje k tomu žádného práva, a žalobce chce to listy ukázati. Ves a zboží Bělotín držel tehdy od něho Jindřich ze Špiček a z Polomi (Pŕuhony III. 443). Pan Tovačovský prohlásil, že chce učiniti, což jemu markrabina milost (Albrecht vévoda rakouský a moravský markrabí) káže, od něhož to zboží hranické drží. Pánové u zemského práva se proto usnesli, že chtějí obeslati markrabinu milost, aby se věc vyjasnila (III. 480).

Jak se zdá, postoupil pan Tovačovský zboží Bělotín Fenixovi Niklasovi, olomouckému měšténinu, od něhož je potom získal Mikuláš apatekář, měšténin olomoucký. Ten pohnal r. 1447 pana Ja-

na z Cimburka a z Tovačova, že mu prodal zboží ves Bělotín, ale že Jan nezaplatil tak, jak s Mikulášem umluvil, což chce Mikuláš prokázati úmluvěmi (III. 681).

Spor o Bělotín táhl se ještě po smrti pana Tovačovského. Kateřina z Olomouce, někdy manželka Mikuláše apatekáře, pohuala r. 1464 Jana z Cimburka a z Tovačova a z Bělotína, že otec jeho dobré paměti pan Jan koupil u ní a muže jejího právo, které měli na vsi Bělotíně, že však nezaplatil celou kupní cenu, a že Jan, drže nápad otce svého i ŕu ves Bělotín, nechce dluh doplatit (Pŕuhony IV. 451). Svou žalobu opakovala Kateřina ještě r. 1466 a pohnala u zemského práva v Olomouci oba pozůstalé syny pana Tovačovského, pana Jaroše (Jana) z Cimburka a z Tovačova i pana Ctibora z Cimburka a z Tovačova a z Bělotína (IV. 525, 526).

Bělotín patřil od svého založení k hranickému panství.

Za velikého bezkráloví, které nastalo r. 1439 po smrti krále Albrechta a potrvalo do korunovace syna jeho Ladislava Pohrobk. r. 1453, provozoval pan Tovačovský na Moravě jako zemský hejtman nejvyšší moc. Pečoval zejména o pokoj obecný a s nemalým důrazem káral hojně výtržníky té bezuzdné doby.

Takoví výtržníci seděli také na biskupském hradě Šaumburku jižně od Kelče nad Podhradní Lhotou, ve vzdálenosti 15 km jižně od Hranic. Nejen ohrožovali veřejný klid a pořádek v zemi, nýbrž znepokojovali také hranické panství pana Tovačovského. Byli to Jan a Zikmund, bratři vlastní z Bítova, kteří měli po svém zemřelém otci Zikmundovi z Bítova zápis na biskupské zboží kelečské a šaumburské. Listem, daným a psaným v Olomouci v sobotu před sv. Žofii r. 1451, postoupili bratři z Bítova svůj zápis panu Janovi z Cimburka, hejtmanu markrabství Moravského, který hrad Šaumburk ihned zbořiti kázal, protože jeho zástavní držitelé »bytedlníkom v tom okolí škodili a válekú na lidi sehali« (srov. Záhorská kronika XIV. 38—45).

Vystoupíte-li z lesa u Propasti nad lázněmi Teplicemi, uvidíte jasně v jižním směru spoře zalesněný vrch 612 m nad Podhradní Lhotou, na kterém se zachovaly dosud zříceniny hrady Šaumburka.

Podle zápisu v Zemských deskách olomouckých r. 1448 dal věnem Jan z Cimburka a z Tovačova, moravský zemský hejtman, manželce své Žofce z Kunštátu vsi Jezernici, Slavič, půl vsi Milenova a plat (census), který měl dědičně na Hranicích (in Hranicz), s patronátním právem u kostela v Jezernici, s fojty (cum iudicibus) a se vším příslušenstvím těchto vsí (O. X. 784).

Mimo to dal jí vložit do Desk olomouckých r. 1448 svůj zděděný majetek v Drahotuších a to na tamním fojstství (in iudice), na patronátním právu k drahotušskému kostelu, dále na vsi Veliké (dnešní Velká), na mlýně a fojstství ve Veliké, na řece, zvané Velička (Weliczka), a na všem zděděném příslušenství městečka (oppidum) Drahotuš a vsi Veliké (X. 785).

Také za Jana z Cimburka a z Tovačova usazovala se v Hranicích drobná šlechta. Biskupský man Mikuláš z Hranic opověděl r. 1437

u biskupského manského soudu pŕihon proti Trnávkovu z Brušperku (Lechner II. 321).

R. 1438 žaloval Mikuláš z Hranic u manského soudu na Jana Trnávku, že mu drží fojtství v Brušperku, nemaje k tomu žádného práva, a právo své Mikuláš listem prokázal (II. 326).

Biskupským manstvem byla také ves Kunčice východně od Hranic (villa versus Hranicz), jak se o tom dovídáme z manských knih r. 1453 (I. 62).

Jos. Skutil, Brno—Museum:

Opis a vyobrazení hranické Propasti podle Josefa Heřmana Agapita Gallaše z roku 1822.

(Dokončení.)

Bližko vrchu spatřují se ještě dvě malé jeskyňky, z nichž větší podle staré pověsti svatému Wintířovi (Cunthero) za poutku na něj jaký čas posloužití měla, což ale pouze duměle; to ale jistě jest pravda, že sobě ji asi před sto lety jistý poustevník Havel za svůj příbytek vyvolil; kterýž ale ani Wintířového ani Prokopového ducha neměl, aby zde dlouho bytem pozůstatí mohl; zvláště pak za onoho pověrečného času, když ještě víra na strašidla a duchů pekelných rohy dračí pazoury a ocasy nejen u sprostného lidu, ale i mezi učenými vkořeněna panovala. Div tedy není, že i tento pobožný terciál řádu S. Františka Asisiatského podobnými baluchy nadnutý (nejasné v rk.), velmi často o tom roháču pekelném snil a vidaně nočního času velikou skalní sovu nad sebou lítati, aneb káňu sblížičíma očmi nad jezerem seděti raráška viděti se domníval. Pročež nemoha takového pekelného tovaryšstva a jeho častého a velmi pokušení, jakž pravil, sněsti, po šesti nedělích svého zdejšího bydlení ochotně zase pryč se vystěhoval. Často prý se mu jako drak, brzy jak černý kozel s hroznýma rohama a ohnivýma očima buďto nad jezerem létající, aneb nad jeho jeskyní mekotající zjevoval. Posléze zjevil prý se mu tak onen zatracený lotraš. Pan totižto Schvrčovský, kterýž dopuštěním božím v tomž místě od země pozřen a zhlcen byv, této propasti původ dal — v náramně strašném způsobu jako černý obr, nesoucí na hlavě veliký mlýnský kámen a volaje zuřivě na něj, aby se jednou pryč odtud jakožto z jeho vlastního sídla vyklidil; sice jestli jej příští noci v čas příšer hodiny natrefí, že ho zajisté zaskrtí. Což propověděv, mlýnský kámen blíž jeho jeskyně zhodil, kterýž se s tak hrozným třeskotem k jezeru valil, že se mu nejináč býti zdálo, než že se celá ta propast třásla a znova propadati zdála. Kteroužto po noční příšerou náramně přestrašený neprodléval vyhostiti se z tohoto strašlivého místa, v němž by jen Prokop opat pokojně spátí mohl. Kdo ale tak silným duchem jako on obdařen není, že by s d'ábly skály orati mohl, tomu zajisté sovy, kuliši a vý-

ři pokojného spánku, v tomž místě nepopřejí a bázlivému pověrkáři rozmanitých fantasií natvoří. Ač i přirozená příčina udána býti může, že ono strašidlo, jenž se mu odtud vykliditi poručilo, žádná fantas nebyla, nýbrž skutečně strašlivý muž, zbujník totižto, aneb valach, z Ondráškové bandy, keráž právě tehdež ve Moravě a v Slezích ano i v Poľšti řemeslo své hanebně prováděla a škaredně hejřila — kterýž svou kořist nočního času, v též jeskyni ukrýval, ač svou pohodlnou peleš (provedena rasura) mítí mohli a tak tedy té loterské čeláde, jenžto se zde nočním časem ukrývala velmi nelibě býti muselo, že se bohabojný mnich v jejím usadil příbytku. Pročež pečovala o to, aby jej nějakým chytrým způsobem odtud vypuditi mohla, což se jí také oním přetvářením velmi lehce podařilo.

Co se této strašidelné příhody tkne, tu mi jistý 80letý stařec jménem Hlaváč, otec mého strýce Františka Hlaváče, jenž onoho Havla poustevníka velmi dobře znal a celou tu příšeru od něho samého slyšel, za mého mladého času spatřovaly se tam v oné jeskyni úhly a kachle z kamen, jež mu onen důmělý pekelný kozel rozkotati měl. Může také býti, že nějaký pytlář (neb Raubschitz) onen žert sobě s ním udělal; na kterýchžto smělých chytrých ponočních střelcích až dosavad ještě v této koučíně nechybí.

Podstata celé té hory, v níž se ta strašná propast nachází, jest vápenná, keráž ale na tvrdém zrnatém kameni vsazena jest; kamení ale tomu chybuje na kočičím zlatě (der Glimmer), kočičí ale stříbro nachází se zde ve velkých kusech, ano i zkamenělé mořské skořepinky, (jak jsem již výš o tom zmínku učinil).

Zvejška její od vršku její až k ústům propasti, kdež nejvyšší jest geograficky měřena, vynáší 214 střeveců; okršlek ale podlouhavo okrouhlých úst propasti 357 a šířka 120 střeveců; největší ale hlubokost od oné nad jezerem vyduté skaliny až ku površku jezera 231 střeveců; a tak tedy o 17 střeveců propastné jezero hlouběji leží nežli površek Bečvy. Odkud tedy povstává ona skutečná, mnohými důkazy určená srovnalost, vystupování a padání jezera s oním, jenž se na řece vyš nežli ono ležící pozoruje, a kdež se oba jich površkové jezera totižto a Bečvy v stejné váze nevynacházejí? Což by se ale nevyhnutelně podle fysických pravidel pozorovati muselo, kdyby zde v blízkku řeky průchodové jedny do druhého se vynacházely. Tento paradoxon učenějším a zkušenějším fysikům k rozhodnutí ponechávám.

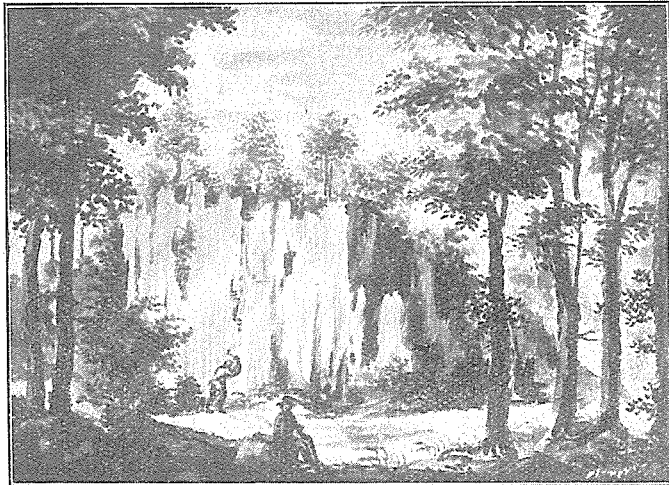
V sousedství této pamětihodné propasti vynachází se ještě druhá, o mnoho však menší a ne tak hluboká, aniž také jezerem opatřená propadlina, jižto skalnatá asi třiceti sáhů široká hráze od oné dělí a keráž zde vůbec stará propast sluje, a celá stromovím a chrástím zarůstlá jest. Podle mého dumění není tato propast starší než ona hluboká, nýbrž o mnoho mladší než její strašná sousedka, keráž ale po čase podobně hlubokosti dojíti může, a snad dřívěji než se naši potomci nadají, dojde; což její trychtýři podobná způsobnost velmi patrně osuzuje.

Vpravo pod horou propastní v straně východopolední, blíž cesty černotské spatřuje se mnoho vodními přivaly vypláchnutých a ze

země vymletých skalin, z nichž některé jako nějaké sloupové neb pyramidy do vrchu strměly, které ale na větším díle již buďto k pálení vápna, aneb k ohrazení a obhájení břehů obecních černotských louk a pastvišť vylámané a spotřebované jsou.

Jedna ale velmi vysoká a veliká skála, kteráž zpředu způsob nějakého obořeného hradu představuje, tak sice že kdyby v ohledu (rk. přeskřtáno způsobnosti) malých na jejím vrchu různě strmících skalin, kteréž nějakou způsobu obořených oken představovaly, každý a pozdaleko na ni patřící ne jinač se domnívati mohl, než že celá ta romantická skála nějaký malý obořený hrad ještě, vynachází se ještě na větším díle celá kromě(vá) oněch malých okna představujících skalisek, jenž buďto samy dolu opršely, aneb lidskou násilí zvržené zmizely — pozůstává; ač jsem nedávno pozoroval, že se již i na ní lámati počíná a podobný truchlivý osud spolu se nyní k očekávání má. Tato aspoň zasloužila by pro svou malířskou krásu k ozdobě téhož oudolí v celosti zachována býti. (V rk. nyní celostránkový »Slečnin zakletý Hrad«, jež »Podle přirozenosti vyobrazil Josef Herman Agapit Gallaš roku 1818«).

Tato asi 16 sáhů vysoká a okolo 20 sáhů široká skála, jejíž vrch chrastí a stromy přikrytý jest, slul našim zakletý Slečnin Hrad, o němž se v Hranicích, zvláště pak ale v Černotíně, rozmanité loutzedlné povídky mezi sprostým lidem trousily, kteréž mi ale největším díle již z paměti vypadly, než tolik ještě mohu se upamátovati, že má stará tetka častokrát o té Černotské Slečně, jakž ji jmenovala vykládající, vždy několik osob jmenovala jimžto se v krás-

Podle přirozenosti vyobrazil Josef Herman Agapit Gallaš roku 1818.

Slečnin zakletý Hrad.

Slečnin zakletý hrad. (Fot. podle orig. v Zem. museu mor.)

ném zeleném oděvu panském, když jahody, maliny aneb huby blíž oně skály shírali, v tom způsobu, že ji veskrz prohlédnouti mohl. zjevila; což prý se zvláště v čase poledním aneb po západu slunce stalo. Když se všetečně po ní neohléd(n)ul, ji uctivě pozdravil, tomu nestalo se nic zlého, aniž také jaká hrůza na něj přicházela; na toho ale, kdož se jináče k ní zachoval, všetečně po ní lelkujíc, ten také jejímu kárání neušel, neb mimo toho, že jej náramná hrůza z pouhého jejího vzezření obešla i několika pohlavky a to notnými, že na ně dlouho pamatoval, poctěn byl; mnozí padli prý z takového vidění i do těžké nemoci a umřeli. Což všechno nenatvoří zvýšená fantazie v pomrveném mozku hloupého a bázlivého pověrkáře, kterýž se častokrát svého vlastního stínu tak náramně zděsí, že do těžké horké nemoci upadnouti a ba i odtud umřítí může? Ale s další i moudří lidé, kteříž na žádné takové baluchy nevěří, podivnými stíny lesními, jež mihavé haluzy zvláště v takových místech, kdež ostré světlo slunečních paprskův mezi hustým listím proráží při prvním zezření na ně oklamání nebývají? O což víc může se to u pověrečných sprostáčkův státi, jenž každého pravého pochopu o tomž přirozeném obraze kouzelní nemají.

Slychával jsem také, že v onom místě ozvěna (echo) velmi silno slychaná bývá; což já ale z vlastní své zkušenosti osvědčiti nemohu, ač bych k tomu v ohledu, způsobu též skály víru svou lehko sám přiložiti náchylný byl.

Vlevo mezi propastnou horou a Švrčovem jest malé oudolíčko lesní, kdež se jiná pamětihodná skalina ještě před dvaceti lety v celosti svojí vynacházela, totižto ona tak nazvaná Čertova kazatelnice. Byla pak skála ta za našich mladých let malému Pauselipu některak podobná a ze třech do vrchu strmících sloupův složená, nad nimiž hrozná skalina v způsobu velkého tříhranatého klobouku složená byla, tak sice, že z té strany od silnice malé okno, z oně pak od Švrčova dosti prostrannou bránu působila.

Tato Čertova kazatelnice měla velmi malířskoromantickou tvářnost, kteráž z daleka malou zděnou poustku s okýnkem, zblízka pak malou křovím ostružinami a břečťanem přikrytou ruinu představovala, a v každém ohledu jakožto malířská náměť a spolu památka z bajkového času našich opvěrečných předkův ve vážnosti držána a zachována býti zasluhovala. Ale žel bohu i tato pravá ozdoba Tepličného oudolí, již ostrý zub pomíjejenosti skrz mnohá sta leta v celosti svojí až do našich osvícených časův ušanoval, lidskou nevážností tak velmi k porušení přišla, že takměř celá již od panských lamačů kamení zničemněna jest.

Proč tato romantická skála, neb raději složenina ze třech zvláštních kusův, z nichž vrchní několik tisíc centnýřův těžký býti musel, Čertova kazatelnice slula, příčina jest ta, že podle staré povídky ďábel zde v způsobu mnicha jednomu z někdejších držitelů zbujnických hradu švrčovského, kterýž málo na Boha a na peklo věřil, kázání velmi přísně dělati a jej k pokání napomínati měl. Poněvadž pak sobě týž lotraš kázání toto tak málo vážil, že sobě z božího

soudu, na nějž ho kazatel své zření a paměť míti napomínal, tak prý na onom místě, kdež se onano strašlivá propast na hoře spatřuje, od země zhlcen byv s tělem i duší do pekla se propadl.

A i toť byl velmi pobožný a lidského spasení dychtiv ďábel. řeknou k tomu někteří z našich nynějších důmle osvícených padouchů, kteréž já na Kantoprata příklady odvolávám, kdežto mnohé podobné příběhy čísti mohou, ježto by jim snad mnoho k většímu mravnímu užítku sloužiti mohly, nežli všichni oni o zjevení duchův jednající románové a jiné oplzlé bajky, v nichž svoje největší zalíbení mají.

Čertova kazatelnice. (Fot. podle orig. v Zem. museu mor.)

Poněvadž pak sprostý lid, kráčeje zde svou cestu, krkavce neb kavku v onom okně sedícího kvákati, zvláště pak ale notní pijani jdouce z Teplic buďto skalní sovu, aneb jiného dravého ptáka v něm sedícího viděli a bukatí slyšeli, tak se nejináč v své pověřivé mysli domnívali, než že jich také onen rohatý kazatel ne sice v způsobu mnicha, nýbrž v způsobu oněch katových hostů mravní exhortu činí a je k střídmejšímu živobytí napomíná, což mi někteří s velmi přísnou tváří potvrzovali, ač se žádný z nich předci na to jeho dumělé kázání nepolepšil, a k mírnosti neobrátil, nýbrž o to (v rk. přetrháno lepší) častěji tepličnou krému navštěvoval a tamší pivo a víno chutnati sobě nechal, řkouce, dyť ten pekelný roháč nižádné moci nad mou žízňovou dušičkou nemá a míti nemůže.

když se jen pilně svatým křížem jdouc mimo žehuám a požehnutí Sv. Prokopa vroucností hlasitě se modlím a říkám.«

Tato pamětní skála nacházela se na stopě propastné hory, z nížto již nyní málo co pozůstalo, pročez za slušné pokládám, abych potomkům našim nějakou památku její zevnitřní způsobilosti, jakž se ještě před několika 20mi lety vyuacházela, v obrazu*) podle její přirozenosti známkováného zanechal.

*) Zde je nyní na následujícím listě v rukopise vložen obraz „Čertova Kazatelnice“, již „Z paměti vyobrazil J. H. A. Gallaš Roku 1822.

*) Ačkoliv Čertova kazatelnice na větším díle vylámána jest, tak nicméně předci na pověrkářích nechází, jenž zde vždycky nějaká ďábelská zjevení mívají a buďto smeka aneb aspoň náramně velikou chrástavici vidívají, kterouž za ďábla drží.

Tak popisoval hranickou Propast v dvacátých letech minulého století známý Hraničan J. H. A. Gallaš a jak je viděti, nepostrádají jeho informace zajímavosti ještě ani dnes.

Poznámka. Redakci nebylo bohužel možno z technických důvodů otisknouti všecken poznámkový aparát, kterým nutno komentovati starý text Gallašův (v němž byly v našem přetisku některé chyby - ne vinou autorovou-) o hranické Propasti, kterým obsáhle provodil svůj přetisk J. Skutil. Leč osobnost Gallašova je po studii Součkové (Čas. Mor. Mus. Zem. VII. 14, IX. 49, 268, X. 75, 278) tak dalece známá a starší popisy a zprávy o hranické Propasti po člancích Remešových (viz. Čas. Olom. Vlast. mus. spolku XIX. 11, 49, 99 a spec. ku Gallašovi XXXVI. 82, posledně k Propasti srov. Ing. Walter Czoernig—Czerndhausen, Speläolog. Jahrbuch XIII—XIV 1932 - 33, S. 115) tak přístupné, že je toto vypuštění kritického doprovodu Gallašova popisu ve vlastivědném krajinském časopise. omluvitelné.

Rež

Dr. M. Remeš, Olomouc:

Rektoři piaristické koleje v Lipníku.

Řehoř Wolný ve své »Kirchliche Topographie von Mähren« (Odd. I., sv. 5., str. 134) podává posloupnost rektorů této koleje. Mohl jsem jeho seznam doplniti leckterou podrobností a myslím, že takto upravený bude zajímati mnohého čtenáře »Záhorské kroniky«. 1634—1636 Jan Bapt. Constantini, miláček papežův. Byl r. 1633 a 1634 rektorem ve Strážnici. Zemřel v Římě.

1636—1640 Alexander de Novariis (Alexander od sv. Bernarda da Novary) narodil se r. 1607 v městě Diano ve Vlaších. Roku 1635 poslán zakladatelem řádu piaristického sv. Josefem na Moravu, kdež se stal »ministrem« koleje a správcem noviciátu v Lipníku. 24. listopadu 1640 přesazen ve stejné hodnosti do Litomyšle, 1645 povýšen na viceprovinciála, r. 1653 zvolen provinciálem. 4. června téhož roku odebral se do Polska a založil v Řešově kolej. Zemřel tamtéž 28. května 1657.¹⁾ Zkusil mnoho za vpádu Švédů, Uhrů a Kozáků na Moravu, do Čech a Polska.

¹⁾ Představeni radu piaristického měli nejdříve název ministrů. R. 1657 začali menovati rektory.

- 1641 **Kazimír Bogotka**, narodil se v Poznani.
 1642 a 1643 **Jan Dominik Franchi**, který se narodil v Římě.
 1644—1649 **Tomáš Valentini a S. Nicolo**. Narodil se v Příboře, stal se světským knězem (redii ad saeculum).
 1650 **Alexander Malter a Nativ. B. M. V.** (od Narození Panny Marie), narodil se roku 1619 v Landsberku v Bavořích. Od r. 1658—1660 byl rektorem v Mikulově, zemřel r. 1673 v Ostrově (Schlackenwerth) v Čechách.
 1651 a 1652 **Štěpán Karłowicz**. Narodil se ve Skalici v Uhrách, zemřel v Mikulově r. 1653.
 1653—1657 opět **Alexander Walter**.
 1658 **Alex Eder a S. Onuphrio**, křesťmím jménem **Tobiáš**. Narodil se r. 1627 v Mikulově, 1677—1686 byl rektorem tamtéž, r. 1687 provinciálem. Roku 1690 cestoval se svým tajemníkem z Litomyšle do Lipníka a na cestě se oba za povodně v Loštících utopili. (8. července.)
 1659 **Martin Beutel**, narodil se v Mikulově.
 1660—1665 **Ambrož Prachowský a S. Ludmilla**, křesťmím jménem **František**. Narodil se r. 1626 v Brně, 1674 byl provinciálem, r. 1673—1676 rektorem v Mikulově, 17. června 1681 stal se rektorem v Litomyšli, r. 1683 po druhé provinciálem a 23. října 1694 po druhé rektorem v Litomyšli. Zemřel 27. září 1699.
 1666—1668 **Dominik Kupičný od Početí blah. P. Marie**, křesťmím jménem **Bartoloměj**. Narodil se r. 1631 v Hustině na Moravě, r. 1662 byl rektorem ve Strážnici a 13. října téhož roku se stal rektorem koleje v Litomyšli. Zemřel 3. února 1685 v Lipníku.
 1669—1680 **Ludvík Baumann a S. Luca**. Narodil se v Mikulově. Byl tamtéž rektorem 1698—1700. Zemřel v Lipníku r. 1704.
 1681 opět **Ambrož Prachowský**.
 1682—1683 **Jeroným Čermák od Narození Páně**, křesťmím jménem **Jiří**. Narodil se v Litomyšli 21. prosince 1637, do řádu vstoupil r. 1654 v Litomyšli, sliby složil tamtéž. Byl r. 1673 až 1675 rektorem ve Strážnici. Zemřel 8. května 1689 v Zámrsku, pohřben v Litomyšli.
 1684 **Ladislav Hausenka od sv. Václava**, křesťmím jménem **Martin**. Narodil se v Litomyšli 4. října 1647, do řádu vstoupil 5. listopadu 1664, sliby složil v Hornu r. 1666, zemřel v Lipníku 20. května 1684.
 1685 a 1686 **Vojtěch Pelikán od sv. Michala**, křesťmím jménem **Jan**. Narodil se 20. června 1643 v Litomyšli, do řádu vstoupil 20. září 1665, sliby složil v Hornu r. 1667; r. 1687—1689 byl rektorem ve Strážnici. Zemřel ve Slaném 29. října 1700.
 1687—1692 opět **Ambrož Prachowský**.
 1693—1700 **Athanas Langer od sv. Josefa**, křesťmím jménem **Jan**. Narodil se 28. prosince 1650 v Lanškrouně v Čechách. V Litomyšli se stal rektorem 1. června 1703, po druhé 14. července

1706. Když roku 1711 onemocněl, povolal k sobě P. Eugena Šebestiána z Častolovic, kněze téhož řádu, kteréhož byl dříve ve hvězdářství a matematice cvičil, a žádal ho, aby pro týž rok čas jarní rovnodennosti s nocí pro poledník litomyšlský vypočítal. P. Eugen zjistil, že rovnodennost připadá na 19. březen ve 4 hod. 56 minut ráno. Nemocný mu nařídil, aby ještě připočítal 4 hodiny a 34 minut a potom řekl: »To je rovnodennost života mého vezdejšího!« Skutečně zemřel v Litomyšli dne 19. března o 9. hod. 30 minutách ráno. (Tak vypravuje Schaller »Lebensbeschreibung der verstorb. gelehrten Männer aus dem Orden der frommen Schulen. Praha 1799, strana 41).
 1701—1704 opět **Ludvík Baumann**.
 1705 a 1706 **Václav Stella (Hvězda) a S. Ludmilla**. Narodil se v Litomyšli 18. září 1649, do řádu vstoupil v Lipníku 28. září r. 1666, sliby složil v Hornu 28. září 1668, r. 1693—1698 byl rektorem ve Strážnici, 1701—1703 v Příboře. Zemřel v Lipníku 29. září 1709.
 1707—1709 **Konstantin Jakesch**. Narodil se v Odrách ve Slezsku, byl r. 1713—1716 po první, 1731—1739 po druhé rektorem ve Strážnici, kdež i zemřel r. 1740.
 1710—1716 **Bernard Bartlicius (Bartelsmann, Bartl) a S. Filippo Nerio**, křesťmím jménem **Bartoloměj**. Narodil se r. 1646 ve Strážnici, 8. září 1686 stal se poprvé, 1. září 1692 po druhé rektorem v Litomyšli. Byl rektorem v Kroměříži 1690 až 1692, v Příboře 1694—1697, opět v Kroměříži 1698—1700. Úřad provinciála zastával r. 1707—1709. Sepsal šestidílné anály řádu (od r. 1597—1669). Rukopisný originál: Bernardi a S. Philippo Annales scholarum piarum byl v archivu noviciátu lipnického, výtah v zemském archivu.
 1717—1730 opět **Konstantin Jakesch**.
 1731—1733 **Augustin Odrobina**. Narodil se v Lipníku, 1729 až 1930 byl rektorem ve Strážnici. Zemřel r. 1747 v Kroměříži.
 1734—1739 **Pavel Widholz od sv. Ludvíka**, křesťmím jménem **Jan**. Narodil se 10. prosince 1685 v Mohelnici, 30. června 1724 stal se rektorem v Litomyšli, r. 1736 byl v hlavní kapitole v Římě. Úřad provinciála zastával od r. 1749—1753. Zemřel 20. května 1753 při visitaci koleje v Benešově v Čechách.
 1740—1742 **Štěpán Grimm a S. Anna**. Narodil se v Petrohradě v Čechách, od r. 1731—1733 byl rektorem v Příboře, od roku 1743—1752 ve Strážnici, kdež i zemřel roku 1752.
 1743—1747 **Remigius Maschat** narodil se r. 1692 v Pacově v Čechách. V seznamu příborských rektorů uveden jako **Machat**. Zemřel v Lipníku r. 1747. Napsal spisy z oboru církevních dějin a právních věd, potom Elogiographia historica Praesulum Moraviae, Zuoimae 1740.
 1748—1751 **Jan Nep. Kauč od sv. Víta**, křesťmím jménem **František Josef**. Narodil se 26. září 1704 v Litomyšli, do řádu vstou-

- pil 19. října 1723 v Lipníku a tamtéž složil sliby 19. října 1725, r. 1766 byl rektorem ve Strážnici. Zemřel v Benešově 12. února 1768.
- 1752—1754 Alex Gawalowský od sv. Josefa, křestním jménem Josef, Mikuláš. Narodil se v Litomyšli 9. prosince 1702, do řádu vstoupil 23. října 1720 v Lipníku a tamtéž složil sliby 28. října 1722. R. 1749 dne 9. března stal se rektorem v Litomyšli. Zemřel 19. listopadu 1775 v Benešově v Čechách.
- 1755—1757 Bernard Friedl. Narodil se v Lipníku, od 1758 do 1760 byl rektorem ve Strážnici. Zemřel v Kroměříži r. 1763.
- 1758—1760 Gotthard Seisser a S. Josepho. Narodil se ve Vlašíně, od r. 1749—1757 byl rektorem v Příboře. Zemřel v Mikulově 1762.
- 1761—1766 Roman Hartwik. Narodil se v Bučovicích, zemřel v Lipníku r. 1782.
- 1767 a 1768 August Schmied. Narodil se v Holiči v Uhrách, zemřel v Lipníku r. 1789.
- 1769 Floridus Hanausek od sv. Hyacinta, křestním jménem Jan. Narodil se v Litomyšli 7. května 1702. Do řádu vstoupil 19. října 1723 v Lipníku a sliby složil tamtéž 19. října 1725. Zemřel v Kroměříži 14. dubna 1771.
- 1770—1779 zase Roman Hartwik.
- 1780—1789 zase August Schmied.
- 1790 Cyrin Schuldheiss. Narodil se v Novém Jičíně, zemřel v Lipníku r. 1810.
- 1791—1813 Cornell Gallisch. Narodil se r. 1745 v Reinerzu (podle Wolného ve Slezsku). Patrně je to omyl a má být správně ve Štýrsku. Ordinován r. 1769, zemřel v Lipníku r. 1816.
- 1814—1823 Jeroným Ultsch. Narodil se r. 1759 v Holeticích v Čechách, ordinován r. 1774, zemřel v Lipníku r. 1823.
- 1823—1839 František Xav. Gradický (Graditzky, Gradiczky). Narodil se v Novém Jičíně r. 1757, ord. 1805, byl čestným provinciálem. Zemřel v Lipníku r. 1839.
- 1840—1842 Šebestyán Genik (Jeník) od sv. Roberta. Narodil se v Litomyšli 8. října 1784, do řádu vstoupil 17. října 1802 v Lipníku, sliby složil 2. února 1806 v Mostě v Čechách. Zemřel v Praze r. 1858.
- 1843—1847 Antonín Dias. Narodil se r. 1796 v Popůvkách na Moravě, ord. r. 1819, zemřel v Litomyšli r. 1849.
- 1848—1852 Justinián Zdražil. Narodil se ve Strážnici r. 1793, ordinován 1816, zemřel v Lipníku r. 1862.
- 1853—1854 Mansvet Šebesta. Narodil se v Lipníku r. 1805, sliby složil r. 1831, ord. 1835, od r. 1855—1856 byl rektorem v Příboře.
- 1855 a 1856 Ubald Kahl. Narodil se v Duchcově v Čechách r. 1796, sliby složil 1821, ord. 1823.
- 1857—1873 opět Mansvet Šebesta.

1874—1878 Theodor Klímeck. Narodil se v Radikově na Moravě r. 1818, sliby složil 1845, ordinován 1850. Zemřel 26. srpna 1879.

1879—1884 Achác Dornkreil. Narodil se v Příboře r. 1811, sliby složil 1834, ord. 1838.

Roku 1885 nejsou již piaristé lipničtí v seznamu kleru olomoucké arcidiecese uvedeni.

Dr. Miloš Záleský:

„Moravská brána“ ve vývoji živočišstva.

Směr našeho úvalu Pobečví udává i cestu tvorstvu v minulosti i v přítomnosti. Moravskou branou se šíří tvorstvo směrem k severu od jihu a naopak zase od severu k jihu. Žijeme na místech památných pro cesty těch, kteří nemohou si stavěti železnic, ani létati létadlem, ale kteří musí a mohou šířiti se jen tehdy, až rozzkáží jim děje na povrchu zeměkoule se odehrávající, a které nutí je k pohybu rychlejšímu či pomalejšímu. V tom je tedy smysl naší moravské brány a našeho kraje nejen pro zvířenu Moravy, ale i severnějších a jižnějších krajín vůbec.

Všichni tvorové, kteří nás obklopují, patří či nepatří našemu, zraku, všechny rostlinky, které vidíme růsti na mezích a polích nic si nedělají z lidských státních hranic, mají vlastní stát a ne jeden, nýbrž více jich, daný nikoliv snažením lidským, ale zákony a poměry přírodními. Obklopují nás tedy různé oblasti států rostlinných a zvířecích. Jejich obyvatelé sice nepotřebují pasů, ale i u nich mstívá se kruté překročení hranic, trestá se hídou, nouzí a někdy i rychlou smrtí jedince, či pozvolnou celé generace. Snadno si určime hrubé hranice těchto států, ale podrobné určení není ještě hotovo a je třeba teprve podrobných zkoumání o rozšíření zvířat, abychom přesně poznali tyto hranice.

Na jih a jihovýchod i severo- a jihozápad od nás (z Lipníka n. B. pozorováno) jest oblast karpatská. Jejím vládcem je medvěd, dosud zachovaný jednak v Tatrách, jednak v Podkarpatsku. Tamní horské louky, poloniny zvané, hostí — mnoho zvířat, která nedávno zabíhala i k nám. Je to divoká kočka a divoký vepř, litý škůdce políček horských obyvatel.

Karpatská oblast, tento zvířecí stát s nepsanými zákony však vysílá i své zástupce jinam. má svou kolonii na horách Oderských, oddělenou údolím řeky Bečvy. Jejím představitelem je čolek karpatský¹⁾, podobný našemu čolku tečkovanému, ale jeho sameček v době námluv se odívá k zveličení účinku mimo jiné i dlouhým vláknem na konci ocásku.

¹⁾ Podrobnosti o něm viz: M. Záleský: Čolek karpatský Triton Montandonii Blugr. (2 pův. fotografie), „Akvar. listy“, roč. 1930.

Při ústí Moravy do Dunaje, počínají již hranice světa jižního, který je v největším svém životním koloběhu a varu, tam na jih podél řeky Dunaje na širých nížinách uherských a slovenských, podkarpatoruských, kde na nepřežitelných pastvinách se pase bílý dlouhorohý skot a kde lemují nížinu tuto vinorodé kopce. Jižní tento svět vniká podél řek na Moravu hluboko do země a přináší těm, kdož umějí čísti v knize přírody, zkazky o jiném světě. V úvalu severomoravském najdeme již málo těchto jižních zástupců. Zůstávají na jižní Moravě, známé vinicemi a listnatými lesy podél řeky Moravy.

Jsou zde četní jižní hmyzové, na příklad druh jižního mravence, který tu bydlí nejseverněji v Evropě, je tu i kudlanka nábožná, zajímavý hmyz, který sepíná své přední nohy jakoby k modlitbě, ale zatím, čeká až se vedle objeví moucha, aby ji chytil a pozřel. Tito jižní tvorové ze Slovenska, z Uher a ze vzdálenějších končin k nám vnikající, ovšem nejdou tak daleko na sever ve svých koloniizačních choutkách. Naše povodí Moravy, ústí Bečvy, i část povodí Bečvy k jejich státu patří, ale nevíme přesně, jak daleko, zda se tu neuplatňují i chladné větry proti toku Bečvy vanoucí. Tento jižní zvířecí stát, vyplňující celou kotlinu sevřenou Karpatami jako miskou, kde je hodně teplo, a zabírající nejen nížiny, ale i kopce a jejich úpatí, tvoří oblast pannonskou, rozpadající se na více jednotek, menších území.

Zvířata si těch hranic vědoma nejsou, jen různé podmínky, jako teplo, potrava nutí je k tomu, aby je zachovávala.

Dál směrem proti toku řeky Bečvy se rozprostírá jiný zvířecí stát. Jeho oblast je širá a táhne se daleko přes Polsko do plání ruských až daleko na sever, oblast severská. V tomto světě jsou obyvatelé milující chlad a zimu. K nám chodí či létají jen na letní pobyt. Jsou to poslové severu. A my u nás jsme u nás s naší mlhavou a sněžnou zimou pro ně slunnou Rivierou.

Obvyklejší zimní host je káně rousná²⁾, která se u nás objevuje na zimu a bývá velmi často střelena. Její vlast je daleko na severu. Snad až někde ve Finsku či ve Švédsku. Na zimu, opustila tyto kraje a hledala mírnější podnebí, které podle svého pudového názoru našla u nás. Z jiných obvyklejších hostů severu musím uvést brkoslavy, kteří se objevují ne snad za sedm let jak se říká, ale častěji, vždy, když na severu na pláních Polska a Ruska jsou mrazy a krutá zima. Není proto nesprávná lidová domněnka, že ptáci tyto jsou poslové krutých zim. U Hranic byl ukořistěn živočich, ssavec dnes celkem v Evropě řídký, norek evropský, u nás velmi vzácný a hojněji jen v Podk. Rusi se vyskytující. Podobá se malému vydři, má na bradě bílou skvrnu. Může být považován i za zástupce zvířeny karpatské, ale poměry ukazují, že je to host ze severu, z východu, který sem přišel.³⁾

²⁾ Podrobnosti o ní viz: M. Záleský: Káně rousná (Archibuteo lagopus Brünn) „Stráž myslivosti“, 1928. — ³⁾ Podrobnosti: M. Záleský: Norek (Lutreola lutreola L.) v Podk. Rusi (se 2 pův. fotografiemi) „Listy lovecké“ 1932 a jiné mé zprávy o norkovi v „Čsl. rybář“ 1923, „České myslivosti“ 1923, „Vesmíru“ 1930, „Světě“ 1933.

Pohlédneme-li na západ, ukazuje se nám jiný stát zvířecí, oblast t. zv. středoevropská. V této oblasti není tak pestrého života, pátráme-li po osudech jejich obyvatelů, čteme-li křestní listy, psané na samotném těle jejich, uvidíme, že prapředkové jejich vynikají rodokmeny velmi starými a zajímavými, že i oni tam přišli z daleka, že byli někdy i zapomenuti na cestách, na které se vydávali, aby hledali po způsobu lidských kolonistů štěstí v dálavách, ale poněvadž museli. Dnes se shledáváme s těmito zvířaty jako s nejobyčejnějšími v našich krajinách. Vidíme je všude kolem nás, jsme již na ně zvyklí, nedivíme se jim, jsou nám všedními. Tim ovšem není řečeno, že bychom na příklad o takovém všude hojném vrabci znali zcela všechno. V této společnosti jednotliví nabývají vrcholu, převládají co do hojnosti, jiní zase jsou vzácní. Tak se i obraz středoevropské zvířeny mění a je zajímavý byť i pro nás byl, jak se říká okoukaný. Je zde zvířena obvykle uváděná v každé školské učebnici, již je tu řada jednotlivých zástupců: jako nejobyčejnější pěvec, dravec pernatý i srstnatý, obyčejné ještěrky a více a více jiných. Přírodopisci ovšem dělí oblast ještě v menší obce i větší okresy.

Antonín Fröhlich:

Naše mapy ve vídeňském válečném archivu.

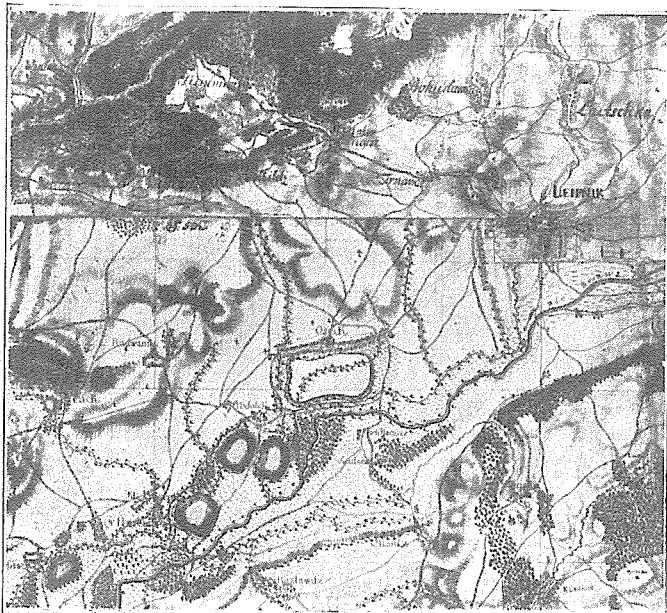
Vídeňský válečný archiv, který je jinak velmi bohatý na mapy našich krajů a měst, má pouze dvě mapy, jež se dotýkají Hranicka a Lipenska. Poněvadž obě jsou ručně kresleny a kolorovány, jedná se vlastně o cenné památky z našeho kraje, na něž dlužno upozorniti, že zůstaly již trvale ve Vídni. Obsahují celé Čechy, Moravu a Slezsko. Jsou to prvotní, rukopisné mapy, obsahující mnoho zajímavých podrobností.

Tak na mapách poznačeny jsou bývalé močály, rybníky, stará ne-regulovaná řečiště, potoky, studny, hráze, bývalé hraneční kameny, sochy, kříže, mosty atd., bývalé cesty (často jinak jdoucí), lesy; bažantnice, ohrady, háje, chmelnice a zvláštní kultury, stavení, vodní a větrné mlýny, hrady a zbořeniska — tedy vesměs věci, z nichž mnohé dnes jsou již velmi pozmeněny, aneb vůbec již neexistují. Důležité jest tehdejší pojmenování míst, ovšem německé — často krátce zkomolené.

Laskovou pozorností p. Josefa Pilnáčka, odb. spisovatele, který nyní se zdržuje ve Vídni, bylo možno část této mapy ofotografovati a zde reprodukovati. Rovněž data byla ním dodána.

Ukázka mapy je z t. zv. Josefské mapy, jež byla nakreslena na rozkaz císaře Josefa II., v době 1763—1785. Morava byla zpracována v době 1764—1768, načež mapa byla v letech 1779—1781 přehlédnuta či rektifikována. Měřítko její je 1:28.000. Celá Morava

nakreslena je na 126 sekcích (listech). Podkladem této mapy byla moravská mapa Müllerova z r. 1708—1712, jež byla podrobně opravena komisí, která pracovala přímo na terénu v přírodě. Mapa je kolorována.

Okolí Lipníka na mapě z r. 1764—1785.

Na orig. mapě je půdorys města Lipníka, jež obehnáno je hradbami a hlubokým příkopem. Z hradeb vyniká 13 bašt a 2 mostní věže. Půdorys náměstí má podobu písmene L. Silnice a cesty byly často tehdy vedeny jinde než nyní. Tak hlavní silnice z Olomouce přes Dolní Újezd a Trnávku odbočovala dále kolem kaple sv. Anny na Horecku do Lipníku. Rovněž polní cesta z Lipníka do Bohuslávky nevedla přímo, nýbrž připojovala se na polní cestu z Dolního Újezda před Bohuslávkami. Polní cesta z Oseka do Dolního Újezdu nevedla také přímo, nýbrž na Tupec. Osadu Skoky nenalezneme vůbec na mapě. Byl tam jen hostinec a kovárna, jež patřila k Dolnímu Újezdu. Veselíčko je poznačeno 2 osadami: Veselíčko a Chylec. Obě osady se později spojily v jednu — Veselíčko. Osada Svrčov byla obklíčena kolkolem lesy, rovněž okolo Staměřic byla mnohem větší plocha lesů, než v dnešní době. Na mapě jsou zakresleny rybníky, které již neexistují. Tak u Tupce jsou 2 menší rybníky, 2 větší u Podolší u Oseka, kdež před východnějším je zakreslena »rybí sádka«, 1 velký vysušený rybník jižně od Oseka, 1 větší u Prosenice a pod.

Druhá mapa je t. zv. františkánská mapa, jež byla kreslena v době 1836—1840. Morava a Slezsko mají celkem 69 listů. Měřítko 1:28.000. Mapa je rovněž kolorována.

Dr. I. L. Červinka:

Pusté vsi na bývalém panství čekyňském.

Pozůstalé dcery po Divovi z Čekyně prodaly r. 1447 statek Čekyňský s dědinami Lhotou Hřivínovou, Lhotou Jurkovou, Lhotou Zábecní atd. Janu Mukařovi z Kokor. R. 1498 prodávají bratři Vilém a Kuno z Vrchlabí na Čekyni dědiny Prosenice, Lejsky s dvorem a pustinou Mydlovary Vilémovi z Pernštejna. R. 1581 zakoupil Tas Podstatský z Prusinovic při statku Čekyňském mimo dědiny Žeravice, Penčičky ještě Lhotu Kunclovu, a Lhotu Žeravice a podíl na Hostkovicích¹⁾.

Lhotka, Lhota Hřivínova. R. 1355 zapsal Hřivín z Lipňan své manželce Lidce 80 hřiven gr na Lipňanech a Lhotce¹⁾, r. 1368 pak prodali Drh a Pitrold z Lipňan dědinu Lhotku Valentinovi z Přestavlk²⁾, Valentin pak zapsal své manželce Elišce věno mezi jiným také na celé vsi Lhotce řečené Hřivínově (Rziwynow³⁾).

R. 1377 prodal Valentin z Přestavlk Zbyňkovi z Čekyně, jeho manželce Kunce a Divovi celou Lhotku Hřivínovu (Lhotcan Rziwinova) s mlýncem⁴⁾.

Jirkov, Lhota Jurkova. R. 1368 věnoval Diva z Čekyně své manželce Objездě na všem svém zboží v Čekyni a na půl vsi »Jurkow« 100 hřiven¹⁾ a r. 1377 prodal Diva polovici vsi »Girkow« Barešovi Čihovkovi z Čihovic²⁾ a Bareš pojistil hned své manželce Dorotě věno na Žeravicích i Jirkově. R. 1392 Dorota ze Žeravic, vdova po Čihovkovi, »stupila se gest na spolek« na své věno na Žeravicích a »Yurgově« se svými syny po Čihovkovi i po prvním manželu Protivcovi³⁾. R. 1415 Václav ze Žeravic vzal bratra svého Protivce z Chválkovic na spolek na všecko své zboží, které má v Žeravicích a na polovici Lhotky slove Jurko(w a r. 1437 vzal Václav ze Žeravic zase Bareše z Čihovic, svého bratrovce, na spolek na dvůr v Sedlci a na půl vsi Lhoty nad Žeravicí⁴⁾; Bareš pak po smrti Václavově 1447 postoupil své právo na Lhotku Janovi Mrlínovi z Příkaz⁵⁾.

Lhota Lhanuchova stávala u Penčic. Čte se k r. 1350, kdy Filip z Penčic koupil od svého bratra Václava ze Lhotky dvůr a čtvrť ve Lhotce a r. 1365, kdy týž Filip zapsal manželce své Bohunce na celé vsi Lhotě věnem 25 hřiven gr.¹⁾ R. 1381 také Bolek z Penčic zapsal své manželce Gutě věno ve vsi »Lhotka Lhanuchova« na 4 láněch bez čtvrti, Filip z Penčic prodává Zdeň-

¹⁾ Wolny. P. K. 99. — Slavík Č. M. m. 1895, 259.

²⁾ D. O. I. 374, 375. — ³⁾ 997. — ⁴⁾ III. 325; IV. 94; X. 769.

⁵⁾ D. O. I. 1096. — ²⁾ III. 314, 322. — ³⁾ VI. 400; — VIII. 457. — ⁴⁾ X. 50.

kovi z Čekyně ve Lhotě (Lhotka Lhánuchova) úročni lán, dva podíly na mlýně pod vrchem a dva podíly na krěmě⁵⁾. R. 1385 Provicec z Čekyně zapisuje manželce Dorotě na svém podíle ve vsi Penčicích a na dvou podílech mlýna ve Lhotě (Wanuchow), na krěmě a jednom lánu věnem 40 hřiven⁶⁾. R. 1389 prodal Otánek z Penčic Divovi z Čekyně ve vsi »Lhotka Hanuchowa« 3 lány a čtvrt a zapsal své manželce Bohunce v Penčičkách na dvou podílech dvora a na jednom lánu ve vsi »Lhota Hanuchowa« věnem 25 hřiven⁷⁾ a r. 1397 prodal ještě Divovi z Čekyně třetinu mlýna a krěmy, které jsou mezi dědinami Penčicemi a Lhotou.⁸⁾ R. 1446 prodal Ješek z Penčic svému vlastnímu bratrovi Filipovi z Penčic půl zpupného dvora ve Lhotě a čtvrt.⁹⁾

Mydlovar y u Vel. Prosenic bývaly ves s vladyckým statkem, po němž se r. 1630 píše Budek z Mydlovar, vložil tehdy své děti Barboře a její synům všecko své zboží v Mydlovarech dědičné¹⁾ a r. 1373 držely tam sestry Hodka a Markéta z Mydlovar poplužní dvůr²⁾. Markéta pak vzala na své dědictví po Hodece v Mydlovarech svého manžela Šípa na spolek³⁾ a také na ostatní zboží v Mydlovarech stoupila se otec se synem Mikeš a Michal z Mydlovar se syny Michalovými⁴⁾. Menší zboží držel v Mydlovarech Crh z Kokor a prodal Zbyňkovi z Kokor čtvrt a druhou Mukařovi z Kokor⁵⁾. R. 1406 vzal na spolek Mikeš s Mydlovar svou manželku Bětku na dvůr v Mydlovarech⁶⁾. R. 1417 vzdala se Dorota z Mydlovar svého spolku s matkou Marketou na Mydlovarské zboží ve prospěch svého bratra Jana⁷⁾. R. 1437 vzal Jan z Mydlovar svou sestřenicí Kateřinu z Mydlovar, později (r. 1446) svou manželku na spolek na dvůr tamtéž⁸⁾. R. 1447 vložila Dorota, rozená Šípova z Mydlovar, Janu Mukařovi z Kokor svůj dvůr s opustlou zahradou v Mydlovarech⁹⁾. Jan Mukař z Kokor prodal 4 kusy roli Mydlovarských prodaným lidem ve Velkých Prosenicích, kterýž list r. 1506 obnovuje Vilém z Pernštejna¹⁰⁾. Ves stávala mezi Čekyní a Prosenicemi, kde ještě v katastru tereziánském uváděla se trať Mydlovar y při hranici čekiňské.¹¹⁾

R. Kout:

Slovník lipenského nářečí.

(Pokračování.)

Požítý, požatý.

Práchno, zpráchnivělé dřevo, červotočina.

Prasata, ocúnové tobolky, které se objevují na jaře.

Pravda? všeobecně na místě českého: že ano? to je pěkný, pravda?

¹⁾ D. O. I. 178, 895. — ²⁾ IV. 193, 194. — ³⁾ 545. — ⁴⁾ VI. 20, 121. — ⁵⁾ 536. X. 514.

⁶⁾ O. I. 782. — ⁷⁾ II. 200. — ⁸⁾ 221, 313. — ⁹⁾ II. 277. — ¹⁰⁾ II. 374, 375. — ¹¹⁾ VII. 41. ⁷⁾ IX. 92. — ⁸⁾ X. 148, 519. — ⁹⁾ X. 174. — ¹⁰⁾ List Sel. arch. čís. 371. ¹¹⁾ Srov. Bačura, Lipenský okres 266-7. —

— též se tímto slovem přičevěduje: Byl tam? odpověď: Pravda, nebo: no, pravda že byl.

Prča, pohrdlivé pojmenování kozy, (slyšel jsem též tvar prk, což měl snad býti kozel nebo kozlík).

Prdelačka, jaternicová polévka (všeob.).

Prdolit, hloupě nebo zbytečně mluvit: neprdol! — prdola mluvká, žvanil.

Preč, pryč (všeob.).

Proceství, procesí (všeob.).

Protivá čeho, proti čemu — protivnější protější (Sobišky).

Prskavec, brávník (pták kdysi zde hojný).

Prso, prs.

Prv, dříve (všeob.): prv bylo všechno inší.

Předek, slouží všeobecně k vyjadřování příslovci vpředu, napřed, vpředu: toť je už plno, podme napředek — já budu sedět nazadku, ty napředku (obdobně užívá se slov zadek, vrch a spodek).

Přerůstlý, prorostlý (o mase).

Přes, skrze (všeob.): hledí přes brýle, dívá se přes dalekohled.

Přesílit, namoci: přesílit si oči.

Přezeň, přes něho, skrz něho: nevidím přezeň (slyšeno jednou).

Přežovat, přežvykovat (Týn): kráva přežová.

Přiját se, ujmouti se (všeob.): stromek se přijal.

Přijít: on mu přinde (= on je jeho strýček).

Příkopa (na venkově též kříkopa) příkop (všeob.).

Přilivek, přilítý přídánek (mléka): pět kalíšků a přilivek.

Příložník, příložník (pravítko).

Přísada, hromadné jméno pro sazenice květin anebo zeleniny (všeob.): kupila sem přísadu.

Psát (městsky psat), má v přít. čase: pšu, pšeš, ... — ve slovech psání, množ. číslo psáňa je první slabika dlouhá.

Psisko, velký pes: psiska ščekaju.

Pškát, kýchati (všeob.): pšká, já zapšknu, mám pškaní.

Ptáčinky (řtáčinky), ptáčnice (druh drobných třešní).

Ptát, žebřati (všeob.): vpytal si trochu chleba — chodí po ptaňu (t. j. po žebřatě).

Pučina (městsky), pavučina (všeob.).

Pučnat, bobtnati (všeob.): dřevo pučňá, je napučňalý.

Pudla, pulb: sedí za pudlou.

Puchýř, měchýř (všeob.): puchýř na tabák — český puchýř je plyskýř.

Půjčít pojí se s druhým pádem: půjč mi noža! — ve Vel. Újezdě místo půjčít slyšel jsem též požičít.

Puk (městky, hanácky pók), pavouk (všeob.) — slovo puk zdálo se směšným mnohým přistěhovalcům a posmívali se lipěňákům, říkající po nich: toť leze puk.

Pukač, bouchačka, flinta, též přezdívka malému zavalitému člověku (Týn).

Pušcat (hanácky pošcat) pouštětí.

Putr, putra, máslo (nyní již mizí, ale říkaly tak dříve i venkovanky na trhu).
 Puz, paveza (tyč, kterou se upevňuje fůra sena, slámy).
 Pylám, míč (dříve obvyklé, nyní vymizelo).
 Rábka, řepa (Týn).
 Radš (rač), raději (všeob.).
 Raška, červenka (pták, všeob.) — modrá raška, modráček.
 Ratuz, radnice — jinak se radnici též říká radní dům.
 Rážet, klátiti, srážeti (ovoce se stromu, všeob.): ražiju ořechy.
 Ražina, prudce tekoucí voda, místo, kde voda prudce teče.
 Ražno, hystře, prudce: potok teče ražno.
 Regál, 1) papír na kreslení nebo rýsování, slovo pochází z bývalé piaritské školy, 2) regální právo na podíl z výtěžku lesa Lipenský: každý měščanský a předměščanský dům má regál) měščani po 2, předměščani po 1 podílu.
 Rechať, chrastiti, hrkati (Týn) — rechy rechy hrky hrky.
 Roba, ženská (všeob.): on chodí za robama — robka, malá, nepatrná ženská, babka.
 Ročák, jednoletý výhonek.
 Rohlík, zmená též ptáka rorýse.
 Rochnuť, praštiti: rochnul sebou na zem.
 Rok mívá v množném čísle roky i tam, kde ve spisovné češtině má me léta: kolik má roků? — mu je pět roků.
 Rovňáci, děti stejného věku.
 Rovno, rovně (všeob.): cesta ide rovno — tady se ide rovnější (t. j. rovněji).
 Rozepraný, rozežraný (Týn): ten má rozepraný žalódek.
 Rozezdat se, dáti se rozvésti (o manželích, všeob.).
 Rozežhraný, rozežraný, potom též o dětech: rozpustilý.
 Rozmýšlat se, rozmýšleti se.
 Roztodivný, roztopodivný rozličný, rozmanitý.
 Rozžínat, rozžat (vyslovováno ovšem: rož-) všeobecně místo českého rozsvěcovati, zapalovati, rozsvítiti, zapáliti: rozžni lampu!
 Roždí, roští (všeob.)
 Rožiska, velké rohy: koza má rožiska, velký rožiska.
 Rubat, sekati: narúbali sme holic v lesi.
 Růst, růsti: máme řepu zarostenú (t. j. zarostlou) — byl mezi cigánama vyrostený.
 Ryba, od tohoto slova je někdy slyšeti lokál s koncevkou mužskou: na rybech.
 Ryl, rýč (všeob.).
 Ryna, okapní žlab (všeob.).
 Rýnský zlatý (všeob.): pět rýnských (nynější korunovou měnou slovo se ztrácí).
 Rýž, 2. pád rži žito (naproti tomu žito znamená pšenici).
 Ředekva, ředkev.
 Řemeň, řemeňa, řemen, řemene (všeob.).
 Řeřucha, řeřicha, řeřišnice (Tropeaeum).
 Řetaz, řetázek, řetěz, řetízek (všeob.).

Řeziny, piliny (ze dřeva, všeob.).
 Řičica, husté síto (na obilí).
 Řít: dostaneš po řiti!
 Řupoň, přezdívka bohatým sedlákům.
 S (předložka) ve spojení s posuvným e zní ze: ze sestru — se čtvrtým pádem znamená asi: s pět (= asi pět), ze dva, s deset.
 Sadiť sázeti: budeme sadiť zemňáky, už je máme zasaděný.
 Sále, salata sele, selata (všeob.).
 Sám, sama, samo samý, á, -e: je to sám písek; same kamení; ten sám, tentýž.
 Sázeť má v přít. čase: sážu, sážeš...
 Sdělat, sundati: sdělej čapku!
 Scankář, říkalo se kdysi posměšně soukeníkům a barvířům, kteří odebírali od hostinských hnilou moč na praní a barvení.
 Sečka, řezanka (všeob.): řezat sečku — sečkovica stroj na řezanku, řezačka.
 Sedn, sedm, sednást sedmnáct.
 Schoř, tchoř.
 Síct, séci, sekati, zesíct, poséci: sekli obilí.
 Sídmy, sedmý.
 Síh, sáh (všeob.).
 Síknuť, sáknouti (všeob.): voda se vsikla.
 Sivý, šedý (všeob.): měl sivý šaty.
 Skládat se, spoléhati se: na ňu se neskládej!
 Sklenář, motýlice (hmyz).
 Sklenná voda, vodní sklo.
 Sklít, zasklívati (všeob.).
 Sklínka, sklenka, sklenička (všeob.): sklínka piva.
 Skobla, skoblečka, skoba, skobička.
 Skoro, brzo, časné (všeob.): skoro ráno, vstávám skoró hde idete tak skoro? musím vstávat skorší (t. j. dříve) — neskoro, pozdě.
 Skřeček, křeček.
 Skřečet, nečinně seděti: ten tam dlúho skřečí.
 Skřek, chytat ftáky na skřek, tak se říkalo chytání ptáků pomocí sýčka (tujíka, čujíka), někdy se křik sýčka napodobil jen pískáním na list.
 Skřepílka, křepelka.
 Skřídla, skřídylka, poklice, poklička (všeob.).
 Slabota, slabost.
 Slípka, slepice (všeob. vedle slova kura).
 Slizová růža, slezová růže, topolovka (Althaea).
 Slověna, Slovačka (všeob.).
 Slunko, lidově všeob. místo českého slunce, sluněčko: sedí na slunku, na osluní na výsluní.
 Slyšet, mívá též význam cítiti: slyším smrad.
 Smaženica, smažená vejce (kterým se jinak říká vaječnice, Týn).
 Směták, smeták, smětať, smětati.
 Smít se, smátí se (všeob.): on se zasmíl — smíjávat se, smávati se.
 Smrděnka, metlička, kterou se válo obilí (dokud nebyly fukary, by

z trávy zvané smrdí).
 Smyk, větroví uvázané za vozem neb saněmi, kterým se s kopce brzdí (sedne se na ně).
 Smýkat, škubati (o bolesti): v uchu mi to smýká.
 Snád' (venkovská výslovnost) snad (všeob.).
 Sněh, snih, v nepřímých pádech má i (í): bylo tam snihu, šel snihem (obdobné je: větr).
 Sopel, smrk (z nosu): visí mu z nosa sopel — je usoplený — soplán usmrkanec: ty soplánu! soplíčky, říkalo se také dříve sněženkám, ale nikoli všeobecně.
 Sotor, sotorek, slaměná mošna, mošnička (nyní již zmizelo).
 Sotva (vyslovováno: sotfa) místní pojmenování ryby podoustve (podústva říká se t. zv. nosorečce).
 Spadnutí, upadnouti (všeob.): šel po ulici a spadl na zem.
 Spadky, padánky (spadlé ovoce).
 Sparno, párnno: dnes je sparno.
 Spíchat se, pospíchat: musím se spíchat.
 Splav, jez (všeob.).
 Spodek slouží k vyjadřování přísloví vespod, dospodu: vespodku, naspodku, dospodku (srovnej Předek). (Pokračování)

Lidové písně ze Záhoří.

Slunce se směje.

(Žákovice)

1. Slunce se smě - je, svět se ra - du - je

svět se pře - krás - ně ra - du - je, mat - ka sy - nu za - bra - ňu - je,

aj, aj, suoji ne - bu - dem.

2. [:Andulko milá, si-li upřimná:]
 [:až ty budeš po večeri
 vyndi, milá, mezi dveři,
 aj, aj, neco ti povím:]

3. Andulka vyšla, dlóho čekala,
 neslyšela nic šustnouti,
 ani kranfličkem ťuknouti,
 aj, aj, smutná ostala.

4. Tu na druhý den, dú noviny ven,
 že můj milý těžce stone
 že mu žádný nepomože.
 jen, jen, jen jeho milá.

5. Šla mu pro líky do apatyky.
 Nakoupila tolik líků
 kolik je hodin do roku,
 aj, aj, platny mu nebyly.

6. Tu na třetí den, tělo nesó ven.
 Šest překrásných mládenečků
 každý se svojí družičkou,
 aj, aj, a v ruce svíčku.

7. Za nima ide milenka jeho.
 Z rozmarýnu víněk nese
 až se jí ručička třese
 aj, aj, plače, naříká.

8. Vy rodičové, vy jste vrahové.
 Vy jste synu zbraňovali,
 že já nemám jmění žádný,
 aj, aj, a včil vám unřel.

9. Aj, vy tatičku, stavte kapličku.
 Já tam budu chodívati
 za něho se modlívati,
 aj, aj, z rána chvíličku.

Ještě se ohlédám.

(Blazice)

1. Je - ště se o - hlé - dám k těm Blazickým za-hra-dám

le-si je tam můj sy - ne - ček, já si na něj za - vo - lám.

2. Ach není tu, není,
 někde se prochází,
 nasela sem rozmarynky,
 kdo mě ji rozsází.

3. Rozsázím ji lehce
v té naší zahrádce,
nasadím ji u potůčka,
voda ji odnese.

4. Rozmarynka zelená,
co můj milý, co dělá?
On se večer při měsíčku
s jinou děvou obímá.

5. Obímá ji, obímá,
každý den sedmkrát
a na mě ubohou děvou
docela již zapoměl.

6. Zapoměl na cestičku,
zapoměl na Aničku,
že jí lásku slibovával
při jasném měsíčku.

7. Měsíčku v oblacích,
jak si ty vysoko
a můj ze všech nejmilejší,
jak si ty daleko.

8. Já se budu těšit
se svým starým tatíčkem,
ty se zase budeš těšit
se svým vraným koníčkem.

9. Já se budu těšit
se svou starou matičkou,
ty se zase budeš těšit
s ocelovou šavličkou.

Zatmění v roce 1935.

V roce 1935 bude 5 zatmění slunce a 2 zatmění měsíce, ale z těch všech bude pozorovatelné v našich krajinách pouze jedno úplné zatmění měsíce.

V sobotu dne 19. ledna 1935 vyjde měsíc v našich krajinách už v 16 h. 17 min., ale nebude svítiti jako při jiném úplňku, nýbrž bude celý zatemněný. V 17 hod. 31 min. objeví se na východ. okraji měsíce světlý bod (kdyby byl měsíc ciferníkem, byla by to cifra 8), který se bude zvětšovati. Dále bude měsíc z části jasně svítiti, kdežto západní jeho část bude ještě zatemněna. Tmavá část měsíční se bude stále zmenšovati, až v 18 hod. 41 min. bude na místě, kdy by na ciferníku byla 21 již jenom malá černá tečka na jeho okraji, která za krátkou dobu úplně zmizí. V téměř okamžiku nastal konec zatmění, dále už bude svítiti měsíc jako při jiném úplňku. Uvidíme z celého zatmění pouze druhou polovici a to pouze tehdy, bude-li u nás obloha v těch místech, kde je měsíc, bez oblak.

Josef Široký.

Stopy pobytu diluviálního člověka u Veselíčka.

U Veselíčka je v trati »Vlčince« dobře známé rozsáhlé pravěké bohaté sídliště neolitické z období kultury s keramikou volutovou a malovanou, jež zjistil roku 1900 P. Karel Loniček, na němž dále hojně sbírali I. L. Červinka, Ant. Telička, Ant. Fröhlich a j. V přehledné zprávě o pravěkém osídlení Hranicka (Záhorská kronika XV. 1933, str. 123.) výslovně jsem podotkl, že v obrovském pazourkové materiálu, získaném na zdejších sídlištích, vyskytují se i některé »patinované pazourky, jež nejsou paleolitické«. V materiálu z Veselíčka, uloženém v oddělení Moravského pravěku v Zemském museu v Brně, pocházejícím ze starších sběrů Červinkových, je uložena také čepelovitý, bíle patinovaný široký ústíj tvaru nepodárečného škrabadla (5 cm dl., 3.5 cm šir.) se zřetelnými stopami lidské práce, který je nepochybně paleolitického původu. Dokládá tedy tento nálezný bezpečně přítomnost aurignackého člověka asi v dobách 60.000 let př. Kr., v této části Pobečví na nejjihnějších výběžcích Oderských hor. Nálezy veselícké jistě budou na lokalitě samé rozhojňeny a jistě nezůstanou ve zdejší krajině zcela osamoceny.

Jos. Skutil, Brno, Museum.

Dluhy panské.

Jan Kratochvíl a Petr Smrček, poctiví měšťané hraničtí, byli r. 1569 v nepříjemné situaci. Odebrali společně od urozeného pana Jana Tomáše ze Zvole a na Odrách jablek a hrušek za 50 zl. 12 gr, když však je měli platiti, ukázlo se, že nemají čím. Oderský pán jim dluh ovšem nedaroval. Zjistiv, že oběma vychází v Hranicích roční spravedlnost ze dvou gruntů, ihned si na nich svou pohledávku zajistil. Dlužníkům v radě nezbývalo, než přivoliti a Jeho Milosti pánu své spravedlnosti odvésti. Roční peníze nápadnické měly tak vycházeti Oderskému do vyjití dlužné sumy — ale teprve po 10 letech, »jestli pán buoh nešťastné příhody nedopustiti neráčí«. Přišlo-li však vůbec k placení, nevíme, zápisu o tom aspoň není. (Reg. předm. z r. 1554, fol. J. 7, J. 9.)

Hůře vedlo se rok před tím měšťanu Janu Baštovi, který měl dluh u uroz. pana Adama Chorynského z Ledské. Nemaje čím dluhu platiti, vyseděl pořádkem práva 6 nedělí a 3 dny. Ale dluhu se tím nezbavil. Chorynský se zajistil při městských knihách. Petr Wandela a Vašek Warywo, vyslaní na místě svého pána, přinutili dlužníka, že panu Adamovi odvedl předních peněz z gruntu, který r. 1567 prodal. Jan Bašta, stojí s oběma osobně v radě, k tomu přivolil musel. Pan Adam zajistil si tak aspoň 16 zl., jež Baštovi z gruntu měly vyjít, bohužel až — po 12 letech. (Tamtéž H. 14.)

Z obou zápisů vidíme, že lidé už před 400 lety své dluhy neradi platili, třebaš to byly dluhy panské.

Boh. Indra.

Hranické jarmarky v 17. století.

Už v 17. století mělo naše město čtyři výroční trhy, které kardinál Dietrichštejn potvrdil r. 1629. Bývaly: první v den sv. Stanislava, druhý v pondělí po sv. Jakubu, třetí na den Narození Panny Marie a poslední v pondělí po sv. Lucii.

Podle starobylého obyčeje, konaly se osm dní pořad sběhlých. Vyhlašoval je u nás o jedné hodině s poledne městský šerha u pranýře na náměstí. Jistě hlasitě, že vzniklo až přísloví: »Křičí jak šerha v jarmak u planěře«.

Podářným obrázkem hranických jarmarků bývaly jarmareční strážce. Na každé městské bráně totiž, Horní (bělotské), Dolní (motoshinské) a Mlýnské (černotinské), stávali v čas jarmarku dva obrnění strážní z obce, v pancířích a s halapartnami. Rytířská brnění však poctivým mistrům řemeslnickým špatně lehla, nebyla na míru. Přísným strážcům vyhlédaly mnohdy pod rytířským oděním osmolené ševcovské gatě, pro zábavu městských výrostků. Strážcům malé postavy opět prsné oděni šlo mnohdy až dolů pod břicho a šínové stehy jim visela až pod kolena. Byly to karikatury rytířů, a tržily jen smích. Mladého Galláše, který je ještě vídával, prý vždy k »srdečnému chechtání pohnuly«.

Jako mnoho jiných věcí, zrušil císař Josef II. koncem 18. stol. i tyto jarmareční strážce. Bohumír Indra.

Drobnosti.

Roku 1813 byl v Hranicích doplňovací kádr či tehdy zvaný Haupt-Werbezirkstation pro tehdejší pěší pluk číslo 1. (Linien Infanterie Reg. 1.), v jehož aktech najde se hojně zpráv o vojínech, pocházejících z Hranicka. Akta jsou ve Vídni ve válečném archivu. J. Pilnáček, Vídeň.

Rod Winykatorů s kterým se setkáváme v Hranicích (viz Záhor- ská kronika 1932 str. 23., kde nazýván Minikator) žil také ze Zlíně, kde byl slovný pan Bernard Winykator r. 1640 panským úřední- kem, jak uvádí zlínská rychtářská kniha. J. Pilnáček, Vídeň.

rok. Rozšířila obsah o rady a pokyny lékařské, právní, obrázky z celého světa, ze všech oborů atd. Nový román G. H. Rubella Strhu- jící proud bude pravou pochoutkou čtenářek. Levné úrazové po- jistění Lípy, přijde jistě vhod starostlivým čtenářkám o rodinu v dnešní době nebezpečí úrazu. Odebírejte a agitujte v kruhu svých známých, aby se Lípa hojně rozšířila. Zaslouhuje toho. Administrace v PRAZE, Smíchov, Husová 7.

Msgr. dr. František Příkryl, děkan a farář v Drahotuších, vydal r. 1920 ve Vídni dílo: »Denkmale der heiligen Konstantin (Cyrill) und Method in Europa«. Obsahuje 264 stran mimo velmi četné ob- rázky na křídovém papíře (81), 3 tabulky a mapku. Autor prodává zbylý náklad za velmi sníženou cenu 22 Kč. Objednávky vyřizuje autor.

Jos. Koudelák: HRANICÁŘI. Vydal Čeněk Beran, nakladatel v Olomouci. Stran 258. Spisovatel Koudelák v Hranicích uvádí nás na sopečnou půdu mladého našeho státu a ukazuje, že otázka na- šeho pohraničí bude ještě dlouho akutní. — Knihu tuto vřele do- poručujeme. Neměla by chybět v žádné veřejné knihovně.

Fr. Břežný, odb. učitel v Hrušově n. O., vydal podrobné osno- vání PSANÍ v I.—3. postup. ročníku obecné školy a Psaní na ško- lách národních (pro V., VI. post. ročnk a měšť. školu — s velmi četnými ukázkami.

Autor dává zde učitelstvu přesný metodický návod, podle něhož mívá postavit psaní jako rovnocenného činitele mezi ostatní před- měty. Cíl: Ne ozdobná kaligrafie — ale čitelný, hbitý a úhledný osobitý rukopis. Doporučujeme učitelstvu a do učitelských kniho- ven.

Stanislav Vrána: UČEBNÉ METODY. Vyšlo ve sbírce Pedago- gická práce svazek VII. — nakladem Vydavatelského odboru U. S. J. U. v Brně a Dědictví Komenského v Praze 1934. Stran 250. Cena 22 Kč. V knize podává spisovatel přehled nejdůležitějších u- čebných metod vůbec a zvláště informuje o metodách novějších. Kniha má účel praktický. Autor jde o podstatu metody a o příkla- dy v praxi, aby čtenář mohl pochopiti její principy a aby jí po případě mohl použít. Doporučujeme. — Zvláštní otisk z časopisu »Věda přírodní«, ročník XV. 1934, číslo 5, 6—7. Dr. E. Michal: ARAGONITOVÉ JESKYNĚ v Hranickém krasu a nové objevy v nich. (Se 4 obrázky.)

Old. Zd. Gottwald, učitel v Kynastu u České Lípy, vydal vlast- ním nákladem r. 1934 UČEBNÉ OSNOVY pro školy obecné, běh: A, B, C. Týdenní osnovy, zpracované se zřetelem k min. výnosu ze dne 10. VI. 1933, č. 67.311/33-I. jsou upraveny tak, aby pokud možno uspořily učitelé čas v přípravě k vyučování. Osnovy mohou používat školy jednotřídní a více třídní s osmi postupnými ročníky. Obsahují 40 volných listů běhu A, 40 listů běhu B a 40 listů běhu C. — Objednávky vyřizuje autor. Cena Kč 19.—.

Ženy a dívky odebírají svoji LÍPU.

LÍPA jest nejlevnější. Za Kč 7.70 čtvrtletně, obdržíte 50 návrhů na šaty, prádlo dámské, dětské, pánské; výšivky ruční práce; obrázků z celého světa.

LÍPA jest praktická, přináší rady a pokyny ze všech oborů práce a zájmů žen. Porady právní, lékařské a jiné.

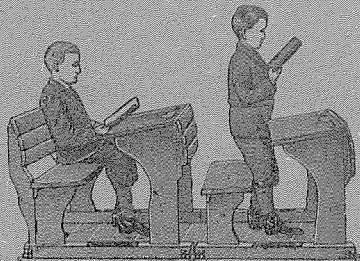
LÍPA má krásný román. H. G. Rubella, Strhující proud, který svým dravým spádem předčí mnohé sentimentální bezduché romány.

LÍPA má levné úrazové pojištění, které přijde vhod při nebezpečí úrazu dneška. Vyžádejte si číslo na ukázkou. — Snížili jsme cenu na Kč 1.—, mimo Prahu Kč 1.10. Strihová příloha s 10 přesnými strihy Kč 2.—. Sběratelé(lky) odběratelů v organizacích, spolcích, jednotách se přijmou. Dodá každý knihkupec, prodejna novin i Administrace Lípy, Praha-Smíchov, Husova 7.

Doporučujeme právě vyšlou knižní novinku:

Bratři Doliňáci a Poustevníci u Hranic

od Čeňka Kramoliše, kterou vydal R. Promberger, knihkup. a nakladatelství v Olomouci. Děj vzat je z historie Valašska s počátku XVIII. století, kterou spisovatel mistrně vykreslil již v několika svých pracích. Stran 184. Kč 13.—, v pův. vazbě Kč 22.—.

Tabule patent „TALLA“

se výborně osvědčily a jsou do všech nových škol zaváděny a která škola je již má, na základě zkušeností opět jich objednáva. Jsou též napodobovány, avšak na nebezpečí padělatele i školy, neboť jsou patentované pod č. 13.610.

Veškeré školní zařízení

František Talla, Přerov

Kojeřínská (bývalý cukrovar). Prospekty zdarma.

Za vydávání a redakci odpovídá Antonín Fröhlich v Dol. Ujezdě.
Tisk J. Slováků spol. s r. o. v Kroměříži.